

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті

**«Бекітемін»
Бірінші проректор**

_____ **А.З.Исағұлов**
« ____ » _____ **20__ ж.**

**ОҚЫТУШЫ ПӘНІНІҢ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК
КЕШЕНІ**

«Педагогикалық шеберлік» пәні бойынша

5В010400 «Бастапқы әскери дайындық» мамандығы студенттері үшін

Әскери-техникалық факультет

«Кәсіптік оқыту» кафедрасы

Алғы сөз

Оқу жұмыс бағдарламасы жасалды: «Педагогикалық шеберлік» курсының бағдарламасы ЖОО-ның педагогикалық мамандықтарының колданыстағы типтік оқу жоспарына сәйкес 5B010400 «Бастапқы әскери дайындық» (бакалавр) шифры бойынша ҚР МЖМБС – да, ҚР БҒМ Республикалық оқу-әдістемелік кеңесімен 22.06.2006 ж. Бекітілген және енгізілген хаттамасымен кафедраның химия ғылымдарының кандидаты, доцент, М.С. Нұрмағанбетова мен педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Г. Е. Самашовамен құрастырылған.

«Кәсіптік оқыту» кафедра отырысында талқыланды

Хаттама №__ «__» ____ 20__ ж.

Кафедра меңгерушісі _____ «__» ____ 20__ ж.
(қолы)

Әскери-техникалық факультеттің әдістемелік бюросымен бекітілген
Хаттама №__ «__» ____ 20__ ж.

Төрәйім _____ «__» ____ 20__ ж.
(қолы)

1 Оқу жұмыс бағдарламасы

1.1 Оқытушылар туралы мәліметтер және байланыс ақпарат

Нұрмағанбетова М.С., химия ғылымдарының кандидаты, доцент.

Самашова Г.Е., педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент.

«Кәсіптік оқыту» кафедрасы ҚарМТУ-ң 1 оқу корпусында, 226 аудиторияда орналасқан, телефоны 56-52-33

1.2 Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	Кредиттер саны	Сабақтардың түрі				СӨЖ сағаттар саны	Жалпы сағаттар саны	Бақылау түрі	
		Қосылған сағаттар саны			ОСӨЖ сағаттарының саны				
		Лекциялар	Практикалық сабақтар	Зертханалық сабақтар					
4	2	15	15		30	60	30	90	емтихан

1.3 Пәннің сипаттамасы

«Педагогикалық шеберлік» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешен жоғары оқу орнының 5В010400 «Бастапқы әскери дайындық» мамандығының студенттеріне МЖМБС сәйкес оқу жоспарына қатысты жасалған.

«Педагогикалық шеберлік» пәні міндетті пәндер циклына кіреді және кәсіби оқыту бакалаврын педагогикалық даярлаудағы негізі болып табылады.

1.4 Пәннің мақсаты

«Педагогикалық шеберлік» пәні педагогикалық шеберліктің өзіне тән ерекшеліктері мен қасиеттерін болашақ мамандарға саналы білім мен саналы тәрбие арқылы бере отырып жас педагогтардың шеберлігін жетілдіру мақсаттарын алға қояды.

1.5 Пәннің міндеттері

Пәннің міндеттері мынадай:

- студенттердің педагогика бойынша алған білімдерін бекіту және тереңдету;
- педагогикалық әдебиеттермен дербес жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;
- студенттерді практикалық жұмысқа үйрету және оларды педагогикалық іскерлік дағдыларымен қаруландыру;
- педагогикалық ойлау мен шығармашылдықты дамыту.

1.6 Айрықша деректемелер

Берілген пәнді оқу үшін келесі пәндерді (бөлімдерді (тақырыптарды) көрсетумен) меңгеру қажет:

Пән	Тараулар атаулары (тақырыптар)
1 Фәлсафа	Таным теориясы проблемасы. Тұрмыс және ойлау категорияларының қарым-қатынасы.
2 Жалпы педагогика	Педагогикалық процестің заңдылықтары.
	Тұтас педагогикалық процесс құрылымындағы оқыту.
	Қазіргі мектептегі білім берудің мазмұны.
	Оқытуды ұйымдстыру формалары. Қазіргі заманғы сабақ.
	Оқыту әдістерінің сипаттамасы.

	Оқушылардың танымдық әрекеттерін белсендендірудің қазіргі заманғы әдістері.
	Білім беру технологиялары.
	Мектептегі нормативті құжаттар сипаттамасы.
	Мектептегі жұмысты жоспарлау.
3 Жалпы психология	Тұлға психологиясы.
	Тұлғаның өзіндік-психологиялық ерекшеліктері.
	Танымдық процестер.
	Әрекеттегі және сөйлесудегі тұлға.
4 Кәсіби психология	Адамды кәсіптік әрекет процесінде кешенді зерттеу.
	Тұлғаның қалыптасуындағы жас ерекшеліктері.
	Кәсіптік әрекетке психологиялық-педагогикалық жүйелі жоспарлауға дайындықтар.
	Оқушылардың еңбекке тәрбиелеудегі психологиялық ерекшеліктер.
5 Кәсіби педагогика	Содержание профессионального обучения.
	Кәсіптік оқытудың принциптері және жүйелері.
	Кәсіптік білім берудегі инновациялық технологиялар.
	Кәсіптік-білім беру оқу орындарындағы тәрбие жұмысының теориясы және практикасы.

1.7 Тұрақты деректемелер

«Педагогикалық шеберлік» пәнін оқу кезінде алынған білімдер келесі пәндерді «Мамандыққа кіріспе», «Жалпы педагогика», «Кәсіби психология», «Кәсіптік білім берудегі этнопедагогика» меңгеру барысында қолданылады.

1.8 Пәннің мазмұны

1.8.1 Сабақтардың түрлері бойынша пәннің мазмұны және олардың еңбек сыйымдылығы

Пәннің тақырыптық жоспары

Бөлімнің (тақырыптың) атауы	Сабақтардың түрлері бойынша еңбек сыйымдылығы, сағат				
	дәрістер	практикалық	зертхан.	СОӨЖ	СӨЖ
1 Педагогикалық шеберлік және оның тәрбиедегі мәні.	1	1		2	2
2 Оқытушы тұлғасы және авторитет. Педагогикалық жұмыстағы қиындықтар.	1	1		2	2
3 Педагогикалық әрекеттің мәні және құрылымы.	1	1		2	2
4 Педагогикалық қарым-қатынас.	1	1		2	2
5 Педагогикалық жетекшіліктің стилдері.	1	1		2	2
6 Оқушыларды педагогтың тануы.	1	1		2	2
7 Педагогикалық техника оқушының тәртібін ұйымдастыру формасы ретінде.	1	1		2	2

8 Мұғалімнің сөзі педагогикалық шеберлік шарты ретінде.	1	1		2	2
9 Педагогикалық процестегі иландыру және сендіру.	1	1		2	2
10 Қақтығыстар (конфликтер) және оларды шешу жолдары.	2	2		4	4
11 Оқытушының жұмысындағы психотерапия элементтері.	1	1		2	2
12 Педагогикалық шеберлік және педагогикалық шығармашылық.	1	1		2	2
13 Мұғалім шеберлігінің проблемасын шешудегі мектептік және театрлық педагогика өзара байланысы.	1	1		2	2
14 Кәсіби мотивация.	1	1		2	2
Барлығы:	15	15		30	30

1.9 Негізгі әдебиеттер тізімі

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
2. Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
3. Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.
4. Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинь», 1997. – 325 с.
5. Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу./ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашак-Баспа, 2002.
6. Пидкасистый П.И. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. – М.: Российское пед. агентство, 1996.
7. Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003
8. Смолькина Т.П., Раимбеков Б.Х. Современные формы организации и методы проведения занятий в вузе. Эвристическое обучение. – Караганда: Болашак-Баспа, 2003.
9. Якушева С.Д. Основы педагогического мастерства: учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2008.

1.10 Қосымша әдебиеттер тізімі

10. Алексеев А.А., Громова Л.А. Поймите меня правильно. СПб.: Экономическая школа, 1993.
11. Андреев В.И. Конфликтология: искусство спора, ведения переговоров, разрешения конфликтов. Казань, 1993.
12. Байярд Р., Байярд Д. Ваш беспокойный подросток: Пер. с англ. М.: Просвещение, 1991.
13. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений. М.: Прогресс, 1988.
14. Бородкин Ф.М., Коряк И.М. Внимание: конфликт! Новосибирск, 1989.
15. Вербовская ИЛ. Искусство речи. М., 1977.
16. Вульф В.Б., Харькин В.П. Педагогика рефлексии. М., Магистр, 1995.
17. Гамезо М.В., Домашепко И.А. Атлас по психологии: информационно-методические материалы к курсу «Общая психология»: Учебное пособие для студентов пединститутов. М.: Просвещение, 1986.
18. Глассер У. Школы без неудачников; Пер. с англ. М.: Прогресс, 1991.

19. Грановская Р.М. Элементы практической психологии. Л.: Изд-во ЛГУ, 1988.
- Джеймс М., Джоигвард Д. Рожденные выигрывать. Пер. с англ. М.: Прогресс, 1993.
20. Дайкер А.Ф., Нечитайлова Е.П., Успанов К.С., Сманова Г.Т. Общее и в особенное формировании профессионально-значимых качеств учителя. - Алма-Ата: Каз ГПУ им. Абая, 1992.
21. Добрович А.Б. Общение: наука и искусство. М.: Знание, 1980.
22. Жампеисова К.К. Формирование основ политической культуры старшеклассников в целостном педагогическом процессе школы. - Алматы, РИК, 1993.
23. Закон Республики Казахстан "Об образовании". - Астана, 1999. - 25 с.
24. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении, М.: Просвещение, 1987.
25. Классному руководителю. Учеб.-метод, пособие./ Под ред. М.И. Рожкова. М.: Владос, 1999.
26. Концепции государственной политики в области образования Республики Казахстан. - Алматы, 1995.
27. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. 2-е изд. М.: Политиздат, 1977.
28. Львова Ю.Л. Творческая лаборатория учителя: Из опыта работы. М.: Просвещение, 1985.
29. Морозова О.П. Педагогический практикум. Учебные задания, задачи и вопросы. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 320 с.
30. Муканова Б.И. Взаимодействие учителя с учащимися. - Алматы: Дауар, 1994.
31. Никонова А.Я. Психологические особенности индивидуального стиля педагогической деятельности учителя. М., 1986.
32. Нургалиева Г.К. Ценностные ориентации личности: методология, теория и практика формирования. - Алматы, 1994.
33. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. Под ред. П.И. Пидкасистого. 2-е изд. М.: Российское пед. агентство, 1996.
34. Раттер М. Помощь трудным детям: Пер с англ. М.: Прогресс, 1987.
35. Рекомендации по организации управленческой деятельности администрации школы: Сб. метод. рекомендаций для руководителей школ/ Сост. Е.М.Муравьев, А.Е.Богоявленская. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000.
36. Спириин Л.Ф., Фрумкин М.Л. Анализ учебно-воспитательных ситуаций и решение педагогических задач. Ярославль, ЯГПУ, 1974.
37. Справочник администрации школы по организации учебного процесса / М.: Образовательный центр «Педагогический поиск», 2000.
38. Справочник заместителя директора школы по воспитательной работе./ М.: Центр «Педагогический поиск», 1999.
39. Степаненков Н.К., Пенкрат Л.В. Педагогика: Методика проведения практических занятий. Учебно-метод. Пособие. – Минск: Изд.-во В.М.Скакун, 2000. – 80 с.
40. Стресс жизни./ Сост. Л.М- Попова, И.В. Соколов. СПб.: Лейла, 1994.

1.11 Студенттердің білімін бағалау белгілері

Пән бойынша емтихан бағасы аралық бақылау (60% дейін) және қорытынды аттестаттау (емтихан) (40% дейін) бойынша үлгерімнің ең жоғары көрсеткіштерінің сомасы ретінде анықталады және кестеге сәйкес 100% дейін мәнді құрайды.

Әріптік баға бойынша бағалау	Сандық бағалау эквиваленттері	Меңгерілген білімдердің проценттік мәні	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
А	4,0	95-100	Өте жақсы
А-	3,67	90-94	
В+	3,33	85-89	Жақсы

B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	Қанағаттанарлық
C	2,0	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
F	0	30-49	Қанағаттанарлықсыз
Z	0	0-29	

Аралық бақылау оқытудың 7-ші, 14-шы апталарында жүргізіледі және бақылаудың келесі түрлерінен шыға отырып, ұйымдастырылады:

Бақылау түрі	% -тік мәні	Оқытудың академиялық кезеңі, апта															Барлығы, %	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Қатысу	0,3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4,5
Лекция конспектісі	1,0				*					*						*		3,0
Практикалық сабақта ауызша сұрау	7,5							*								*		15,0
Тақырыптық тестілеу	1,0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	15,0
СӨЖ тапсырмасын орындау	1,5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	22,5
Емтихан																		40
Барлығы (аттестация бойынша)								28,1								31,9		60
Барлығы																		100

1.12 Саясат және рәсімдер

«Педагогикалық шеберлік» пәнін оқу кезеінде келесі ережелерді сақтауларыңызды сұраймыз:

1 Сабаққа кешікпей келуді.

2 Себепсіз сабақ босатпауды, ауырған жағдайда анықтама, ал басқа жағдайларда түсініктеме хат ұсынуды.

3 Студенттің міндетіне барлық сабақтарға қатысу кіреді.

4 Оқу процесінің күнтізбелік жоспарына сәйкес бақылаудың барлық түрлерін тапсыру.

5 Жіберілген практикалық және зертханалық сабақтар оқытушы белгілеген уақытта қайта тапсыру.

6 Оқу процесіне белсене қатысу.

7 Оқытушылар мен курстастарына шыдамды, ашық, мейірімді болындар.

1.13 Пәннің оқу-әдістемелік қамтамасыз етілгендігі

Автордың аты-жөні	Оқу-әдістемелік әдебиеттің атауы	Баспа, басылып шығатын күні	Даналар саны	
			кітапханада	кафедрада

1	2	3	4	5
Негізгі әдебиет				
Зазюн И.А. и др.	Основы педагогического мастерства	М.: Просвещение, 1989. – 303 с.		1
Смолькина Т.П.	Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу.	Караганда: Болашак-Баспа, 2002		25
Морева Н.А.	Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов	М.: Просвещение, 2006.		10
Смолькина Т.П.	Основы педагогического мастерства. Научно-методическое пособие.	Караганда: РИО «Болашак-Баспа», 2008.		25
Якушева С.Д.	Основы педагогического мастерства: учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений	М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 256 с.		электронная версия
Қосымша әдебиеттер				
Пидкасистый П.И.	Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей	М.: Российское пед. агентство, 1996.		5

2 Пән бойынша тапсырмаларды орындау және тапсыру кестесі

Бақылау түрі	Тапсырманың мақсаты және мазмұны	Ұсынылатын әдебиет	Орындалу ұзақтылығы	Бақылау түрі	Тапсыру мерзімі
Дәрістік сабақтар тақырыбы фронтальды сұрау	Дәрістік сабақтың қарастырылып отырған тақырыптары бойынша білімдерін бекіту.	[1-10]	1 апта	ағымда-ғы	апта сайын
ОСӨЖ және СӨЖ тапсырмалар бойынша фронтальды сұрау	Ақпаратты өз бетінше іздеу және қайта өңдеу білігін қалыптастыру.	[1-10]	1 апта	ағымда-ғы	апта сайын
Аралас сұрау (тест, жеке әңгімелеу)	Білімді практикада пайдалану білігін қалыптастыру.	[4, 5]	1 контактілі сағат	аралық	7, 14 апта
Аралас сұрау	Білімді практикада пайдалану.	[1-10]	1 контактілі сағат	ағымда-ғы	4 апта
Аралас	Практикада білімді	[1-10]	1 контактілі	аралық	7 апта

сұрау	пайдалану		сағат		
Аралас сұрау (тест, өзіндік әңгіме)	Теориялық білімді бекіту	[1-10], Курс бойынша конспект дәріс	1 контактілі сағат	аралық	10 апта
Емтихан	Пән бойынша материалды тексеру	Негізгі және қосымша әдебиеттердің барлық тізімі	1 контактілі сағат	аралық	14 Апта
Бақылау жұмысы (жазбаша)	Практикада білікті қалыптастыру білімін пайдалану	Дәріс конспектісі, бақылаушы тақырыптар бойынша сабақ материалдары	2 сағат	қорытынды	Сессия кезінде

2.2 Дәріс сабақтарының тезистері

Дәріс тақырыбы № 1. Педагогикалық шеберлік және оның тәрбиедегі мәні.

Дәріс жоспары

- 1 Кіріспе. Педагогикалық шеберлік туралы түсінік.
- 2 Педагогикалық іс-әрекет.

Кіріспе. Педагогикалық шеберлік туралы түсінік.

Педагогикалық шеберлік негіздері курсы - педагогтық кәсіптік мамандықты жетілдіруге арналған. Жас ұрпақтарға сапалы білім, саналы тәрбие беру жолында еңбек етуші педагогтардың шеберлігін арттыра отырып және жаңадан қалыптасушы жас педагогтардың шеберлігін жетілдіру үшін бұл арнайы курстың тигізер пайдасы мол. Педагогикалық шеберлік негіздерін меңгеру психология, педагогика, жеке пәндерді оқыту әдістемесін терең оқыш үйренудің негізінде, оны педагогтық іс-тәжірибеде жете меңгеріп, қолдана білудің нәтижесінде жетіле түседі.

Қандай да бір істі өзінің нақты деңгейіне жеткізіп атқару үшін шеберлік керек. Шеберлік барлық іс-әрекетгерге де, барлық мамандықтарға тән қасиет. А.С.Макаренко былай деген болатын: "Тәрбиешінің шеберлігі ол бір ерекше өнер емес. Ол мамандық. Мамандық болғанда да дәрігерді өз мамандығына, музыканттарды өз мамандығына үйреткен сияқты мұғалімді де өз мамандығына үйрету" деп, атап көрсеткен болатын. Негізгі мақсат педагогикалық шеберліктің өзіне тән ерекшеліктері мен қасиеттерін білуіміз керек. Педагогикалық шеберлікті жетілдірудегі негізгі мақсат - мұғалімдік мамандық бойынша өзінің алдына қойған мақсатты педагогикалық іс-әрекеті деңгейіне жеткізе нәтижелі түрде іске асыра білу.

Мұғалімнің шеберлігі екі жағынан бірдей танылады: бірінші жағы, баланы қалай, қалайша оқыту үшін оның психологиясын білу, екінші жағы, оқытып-тәрбиелеудің әдіс-тәсілдерін, жолдарын терең білу және оны қолдана білу. Тәжірибеде осы талаптарға сай мұғалімдер шеберлігі қалыптасып жетіледі.

Педагогикалық іс-әрекет.

Педагогикалық іс-әрекет дегеніміз – мұғалімнің оқу-тәрбие істерін нәтижеге жеткізетін әрекеттер құрылымы. Мұғалімнің шеберлігі педагогикалық іс-әрекетті жоғарғы педагогикалық мамандық негізінде басқара білу.

Педагогикалық іс-әрекеттер мынадай құрылымдардан тұрады: іс әрекет мақсаты, іс-әрекет объектісі, іс-әрекет субъектісі, іс-әрекет құралы.

Іс-әрекет мақсаты - жас ұрпақты жан-жақты тәрбиелеуді көздейді.

Іс-әрекет объектісі - Адамдардың қалыптасуының объективтік негізін - қоғамның материалдық-техникалық базасы, қоғамдық қатынастар, тұрмыс салалары, табиғи орта және адамның туа біткен қасиет-нышандары сияқты адамдардың еркі мен санасына тәуелді емес факторлар құрайды.

Іс-әрекет объектісі - Адамдардың қалыптасуының объективтік негізін - қоғамның материалдық-техникалық базасы, қоғамдық қатынастар, тұрмыс салалары, табиғи орта және адамның туа біткен қасиет-нышандары сияқты адамдардың еркі мен санасына тәуелді емес факторлар құрайды.

Ұсынылған әдебиеттер:

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
2. Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
3. Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006
4. Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003
5. Пидкасистый П.И. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. – М.: Российское пед. агентство, 1996.
6. Якушева С.Д. Основы педагогического мастерства: учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2008

СӨЖ тапсырмасы (тақырып 1) [1-4, 9]:

1. Педагогикалық шеберлік мәнін ашыңыз.
2. Педагог-шебердің кәсіби-педагогикалық сипаттарының элементтерін атаңыз.
3. Педагог-шебердің қандай элементтерін білесіз?
4. Педагог-шебердің қалыптасуына әсер ететін факторларды атаңыз.
5. Педагог кәсіпқойдың (профессионал) қалыптасу жолдарының кезеңдерін атаңыз?

Тема 2. Оқытушы тұлғасы және авторитет. Педагогикалық жұмыстағы қиындықтар (1сағат).

Дәріс жоспары

- 1 Оқытушы авторитеті.
- 2 Оқытушы жұмысындағы өзіндік рефлексия
- 3 Оқытушы жұмысындағы ішкі және сыртқы «қорқыныш» жіктемесінің қиындықтары.
- 4 Педагогикалық білікті жасау кезіндегі өзін-өзі талдау және өзін диагностикалау.

Педагогтың оқу-тәрбие процессі үстінде, аудиторияда, сынып оқушылары алдында өз дене бітімін, қозғалыс-қимылын дұрыс бағыттап ұстап білуі педагогикалық шеберлік тәсілдерін жүзеге асыруға байланысты. Дене бітімін бір қалыпты сымбатты, тұрақты ұстаған мұғалімнің өз ісіне сенімді, ойы тиянақты, айтатын сөзін абыржымай тиянақты мазмұнды бере алатындығын сипаттайды. Өз күшіне, өз біліміне, өз іс-әрекеттеріне сенімділігін

білдіреді.

Сондықтан да мұғалім сабақ үстінде дене бітімін тік дұрыс, сымбатты ұстау керек. Әрі-бері орынсыз қозғалып жүре бергеннен сақтану керек және бір жерде ұзақ тұрып қалуға да болмайды. Сабақ үстінде қақырыну, түкіріну, сіңбіру, өте мәдениетсіздікті байқатады, олар мұғалім үшін өте жат. Отырғанда да екі аяқ арасының аса алшақ болуы дұрыс емес. Мұғалімнің қимылы психологиялық мәнерде болу керек. Қолайлы көңілді кездерде қолыңды кеудеңе келтіріп қошемет көрсету, сыныпқа кіруде, шығуда қолданылуы көңілге жайлы тиеді. Дене қимыл-келбетін ұстай білуге жаттығу үшін физкультура спортпен шұғылданған жөн. Сол сияқты өзін-өзі қабырғада тұрып жаттықтыру және өзіне-өзі оқушы көзімен қарау керек. Мысалы, сөйлер алдында бір қадам ілгері басу оқушылардың зейінін өзіне тартатын болса, бір қадам кейін шегіну азғана тыныстауды демалыс қалпын ұйғарады.

Ұсынылған әдебиеттер:

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
- 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006

СӨЖ тапсырмасы (2 тақырып) [1-3]:

- 1 Авторитеттің жоғары деңгейін белгілеу үшін қандай анықтамалар бер?
- 2 Білім берудегі авторитеттің дұрыс мағынасы қандай?
- 3 Оқытушы-терминатордың графикалық портретін салып беріңіз.
- 4 Авторитеттің тұлғалық компонентінің толық сипаттамасын беріңіз.
- 5 Педагог авторитетіне қойылатын талаптарды сатылы түрде келтіріңіз.
- 6 Әр қилы символдар (сурет, сөз, елестету арқылы салыстыру) қолдана отырып авторитет оқытушының портретін өз түсінігіңізше салыңыз. Портреттің өзіңізге қолайлы формасын тандап алыңыз.

Дәріс тақырыбы №3. Педагогикалық этика

Дәріс жоспары

- 1 Педагогикалық этиканың мәні.
- 2 Педагогикалық этикаға қойылатын талаптар

Педагогикалық этиканың мәні.

Этика – бұл адамдар өз қылықтарында басшылыққа алуға тиісті принциптер туралы, адамгершілік туралы ғылым. Этикаға «этикет» ұғымы да жақын. Бірақ бұл сөз француздың «ярлық», тоуар белгісінің түрі деген сөзінен шығып, өз мағынасын өзгертті. Ресейде этикетті ресми түрде Петр I - ші енгізді. Этика әлемдік мәдениеттің бөлігі болғанға дейін көптеген жүзжылдықтар өтуге тиіс болатын. Адалдық, қайырымдылық, ұят, абырой, өжеттілік, еңбексүйгіштік, қарапайымдылық, т.б. ертеден – ақ адамгершілік түсініктері болып табылатын, яғни адамгершілік түсініктер негізінде мейірімділік жатыр.

Педагогикалық этика ғылым ретінде ғылыми педагогикалық зерттеулердің жаңа нәтижелерімен байыды. Жаңа компьютерлер, оқулықтар, құралдар бұлардың бәрі жаңа педагогика қызметіне қойылған және білім беру педагогикалық этикасымен есепке алынуы тиіс. Педагогикалық этикада нәзік те, күрделі сфера бар. Оның қалыптасуы адамның рухани қасиеттеріне байланысты: студент пен педагог арасындағы қарым – қатынас сферасы.

Педагогикалық этикаға қойылатын талаптар

Біздің өміріміз педагогикалық этикаға өзінің талаптарын қояды.

1 Нарықтық экономика оқытудың шарттарын өзгертті. Оқытушының ролі де өзгерді. Егер бұрын оның негізгі бағыты лектор болу- лекциялық формада білім беру міндеттеріне үйлесе қазір жоғары оқу орны және техникум (колледж) оқытушысының басты ролі- оқуға

үйрету, өзінің студенттерінің танымдық әрекеттерін ұйымдастыра білу және оған жетекшілік ету. Бұл біздің заманымызда оқытушыға қойылатын бірінші талап. Ойлауға үйрету болып табылады оқытудың қажетті шарты. Бұл үшін қажет:

- Студенттерді ақпаратты дербес іздеуге, кітапханада жұмыс істеуге үйрету, оларды оқуға үйрету (студенттерде оқу жылдамдығы төмен);

- Оқылғандарды түсінуге үйрету, конспект жазу;
- Бөлінген мазмұнды меңгеру жұмысы;

2 Педагогикалық этикаға қойылатын екінші талап қазіргі заманғы еңбек ерекшеліктерінен тұрады: студенттерді ұжымдық еңбектегі міндеттерді шешуге үйрету, ұжым мүшесі болуға үйрету қажет, яғни студентті ұжымдық іс – әрекетке орындаушы, ұйымдастырушы ретінде дайындау қажет;

3 Педагогикалық этикаға қойылатын үшінші талап біздің ұрпақтарымыз даярланатын мамандықтар сипатымен бейнеленеді. Маман біздің қоғамның мораль нормаларына сүйене отырып, ұжымның іс – әрекеттерін басқару, ұйымдастыру және жоспарлауға дайын болуы тиіс.

Жағымды педагогикалық жағдай педагогикалық этиканың негізгі талабы болып табылады. Оқытудың жағымды жағдайын қамтамасыз ететін **бес маңызды шарттар белгілі:**

1 - ші шарт. Табысқа жетуге сенімділік (оқытушы мен студент). «Адам өз күшіне сенген жерде ғана дегеніне жете алады» - деген Людвик Фейербах. Сенім студенттерді баурап алатын елігу, энтузиазм тудырады. Бұл факт америка психологтары Розенталь мен Джекобсының 1968 жылы шыққан «Сыныптағы пигмалион» атты кітабында жазылған экспериментпен дәлелденген болатын.

Розенталь экспериментінде ол оқушылардың даму деңгейін тестімен анықтады. Содан кейін олардың арасынан әлсіз дамыған оқушылар тобын тандап алды және оларды мұғалімдерге бергенде «бұлар қабілетті оқушылар» деп айтты. Нәтижесінде, мұғалімдердің осы оқушылардың қабілетті екендігіне деген сенімі өте жақсы қортындыға әкелді. Олар шынында да, өздерін жақсы жақтарынан көрсете білді.

Сонымен, оқытушы нұсқауына студенттің соңғы нәтижесі тәуелді. Бірақ, оқытушының қателесуі де мүмкін, мысалы:

1 Шаляпинді дауысы жоқ деп хордан қуып шыққан болатын.

2 Бутлеровтың мойнына «флы химик» деген тақтайша іліп, сыныптан қуып шыққан болатын. 26 жасында ол Москва университетінің профессоры, одан кейін ұлы химик болды.

3 Грик мектепте жүргенде әуен тактісін салапты, оған бәрі күлетін еді, ұлы музыкант деп атаушы еді. 15 жасында ол Лейпциг консерваториясына қабылданып, әлемге белгілі композиторға айналды.

4 Ключевский – тарихшы және ғажап лектор. Оны қатты ықылық атқаны үшін семинариядан шығарып жібермек болған, бірақ ол өзін жеңіп, атақты лектор болды.

5 Ньютон өз құрдастарының арасында ешпенесімен ерекшеленбеді. Тринити – колледжінде, Кембриджде де ол өзін ешпенесімен көрсете алмады.

6 Суриков өзінің суреттерін көркемөнер Академиясына әкелді. Бұл жерде оған былай деген болатын:

«Мұндай суреттермен саған көркемөнер Академиясына түспек түгілі, маңайынан жүруге де болмайды».

Бұл тізімді жалғастыра беруге болады. Біріншіден, оқытушы өзін өз жағдайына қарай ұстайтынын, екіншіден, барлық осы адамдардың өздерінің жағдайлары бар екендігін осы мысалдар дәлелдейді. Олар өздеріне сенеді және сондықтан да, табысқа жетті.

Сонымен, жағымды жағдайды қамтамасыз ететін бірінші шарт – табысқа деген сенімді тудыратын жағдай болып табылады.

2 - ші шарт. Оқытушымен аудитория арасындағы және топтағы студенттер арасындағы дұрыс өзара қарым – қатынастарды орнату екінші шарт болып табылады. Бұл үшін жалпы адамзаттық құндылықтар және «үйде де, жұмыста да басқаға - өзіне сияқты, өзіне басқаға сияқты қарау» принципіне негізделген тұтас адамгершілік нормалардан шығу қажет.

Егер оқытушы еліктейтін үлгі болатын болса, онда студентке оқытушының ықпалы зор. Ол студенттерге өз жанының бөлшегін береді.

Педагогикалық этикада ұжымдағы оқытушының орны да үлкен роль атқарады. Оқытушы өзінің ролін арттырмауы керек және әріптестерінің ролін төмендетпеуі керек. Ол өз әріптестестеріне сеніммен қарауы тиіс.

3 – ші шарт. Әр бір студентке деген қайырымды қарым- қатынас жағымды жағдайдың үшінші шарты болып табылады. Бұл жерде Станиславский бойынша «Қарсылық көрсету эффектісі», яғни, оқытушының белгіден бас тарту іскерлігі оқытушының диалектикасына еруге тырысуы, өзінің алдында қайырымсыз адамды көре отырып, қай жерде оның мейірімді екендігін, әлсіз адамнан қай жерде ол күшті екенін іздеу өте қатты көмектеседі. Бұл мұқият болуды білдіреді. К.Д.Ушинский: « Мектепте әрқашанда байсалдық, сыпайлық, әділдік, мейірімділік, тәртіп, ең бастысы – үздіксіз ойлы іс – әрекет билік етуі тиіс»- деген болатын.

4 – ші шарт. Студенттермен бірінші кездесуден бастап, жағымды тілдік қарым – қатынас жасау төртінші шарт болып табылады.

5 – ші шарт. Оқытушының келбеті, оның сыртқы түрі, сондай – ақ, аудиторияның қалпы, яғни қазіргі заманғы жарық аудиториялар бесінші шарт болып табылады.

Ұсынылған әдебиеттер:

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
- 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы (тақырып 1) [1, 3, 5]

- 1 «Педагогикалық әрекет» ұғымын анықтаңыз.
- 2 Педагогикалық әрекеттің тарихи мәні неде?
- 3 Педагогикалық әрекеттің ерекшелігін түсіндіріп беріңіз.

Дәріс тақырыбы №4. Мұғалім мен оқушылардың өзара қарым-қатынасы

- 1 Мұғалім мен оқушылардың өзара мәдени қарым-қатынасының мәні.
- 2 Қарым-қатынасты модельдеу және ұйымдастыру кезеңі.
- 3 Қарым-қатынасты меңгеру және талдау.
- 4 Педагогикалық қатынас стилі және тактісі.

Мұғалім мен оқушылардың өзара мәдени қарым-қатынасының мәні.

Оқу-тәрбие жұмысын күнбе-күн жедел жүзеге асыруға қарым-қатынас жасап отыратын екі тұлға бар. Олар: мұғалім және оқушы. Осы екі тұлғаның өзара қарым-қатынасы дұрыс жолға қойылған уақытта ғана оқу-тәрбие жұмысы бойынша алға қойылған міндеттер дұрыс жүзеге асырылады.

Қарым-қатынасты модельдеу және ұйымдастыру кезеңі.

Сыныптың алғашқы жұмыс істеуге кірісе бастағанда қарым-қатынасты **ұйымдастыра білудің** маңызы зор, өйткені сабақта оқушылардың танымдық әрекетін меңгеру ең алдымен қарым-қатынасты меңгеру арқылы жүзеге асырылады.

Мәселен оқыту тәсілдерін жүзеге асыру процесінде нақты психологиялық қарым-қатынастық сыр жатыр.

Қарым-қатынаста табысқа жетуге мынадай әдістерді қолданып жүзеге асыруға болады:

- Сыныптағы бастапқы ұйымдастыру кезеңінен жедел нақты іспен жекелей қарым-қатынасқа тікелей ауысу.

- Сыныптағы әлеуметтік-психологиялық бірлікті жедел қолға алу, жекеленген оқушылардың келеңсіз құбылыстарға тиым салып, балалардың бірлескен әрекетін енгізу, сыныппен тұтастай байланыс орнату.

- Жымды жұмылдыруға ықпал ететін мәселелерді қою және жөн жоба беретін педагогикалық талаптарды ұлғайту.

- Қыптылық, жинақтылық, белсенділік, жарқын жүзділік сияқты сыртқы коммуникативтік сипаттарды қамтамасыз ету.

- Өзара әрекеттестікті қамтамасыз ететін сөз, оның жазбаша түрі, мимика, микромиканы қатынасқа енгізу.

Осылардың негізінде оқушылармен өзара түсінісуді, мұғаліммен жалпылама пікір алысуды қалыптастыру керек болады.

Қарым-қатынасты меңгеру және талдау.

Қарым-қатынасты меңгеру үшін мұғалім толып жатқан коммуникативтік міндеттерді шешуі керек. Кейбір аландап отырған оқушының өзіне қарай зейінін тартады. Оның өзі бет-әлпетімен жаратпағандық көрсету, тақтаны тықылдату, оқушыны көз бағдарымен өзіне тарту. Қарым-қатынасты меңгерудің екінші жағы - оқушыларды материалға қызықтыра білу, сыныпта бірлескен ізденіс туғызу, жеке оқушының әсерленуін көре білу. Қарым-қатынастын барысында оқу-тәрбие ақпаратын нақтылаудың, оны педагогикалық процестің өзгермелі жағдайына ыңғайлай білудің, балалардың дербес ерекшеліктерін ескерудің айрықша маңызы бар.

Қарым-қатынасты талдау.

Балалармен өткенде жүзеге асырылған қарым-қатынас сипаттарын мұғалім ылғи да еске алып, оқушымен жұмыс үстінде ұйымдастырылған қарым-қатынастың оңтайлы түрімен ыңғайсыз түрлеріне талдау жасап отырудың үлкен маңызы бар.

Оқушылармен қарым-қатынас орнату процесінің тиімді болуы үшін мыналарды жүзеге асыру тиімді болады:

- Балалармен ілтипатты сөйлесе білу және бүтіндей сыныппен қарым-қатынас жасағанда олардың өзара үндестігін іске асыру;

- Балалармен қарым-қатынас жасағанда өз бақылауыңды дамыта отырып, әңгімелесушілердің жауабын алдын-ала біліп отыру;

• әр оқушының мінез-құлқын, жүріс-тұрысын, сөйлеу мәнерін тани білу, сөйтіп қарым-қатынас жасағанда кіммен қандай оқушымен қарым-қатынас жасап отырғаныңды талдай білу жөн.

Педагогикалық қатынас стилі және тактісі.

Қарым-қатынас стилі дегеніміз - педагог пен оқушылардың әлеуметтік-психологиялық ерекшеліктері.

Педагогикалық қарым-қатынас түйіндеп айтқанда мұғалімнің өзіндік қол таңбасы.

Педагогикалық қарым-қатынастың мынадай стилдері болатындығын атап айтуға болады:

- а) бірлескен шығармашылдық іс-әрекетке әуестенуге байланысты.
- ә) қарым-қатынас, шекаралық (дистанциялық) ыңғайластыққа.
- б) қорқытып-үркітуге негізделген қарым-қатынас.
- в) әзіл-қалжыңы араласқан қарым-қатынас.

Ұсынылған әдебиеттер:

- 1 Бордовская Н.В., Реа
- 2 н А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
- 3 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 4 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.
- 5 Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003

СӨЖ тапсырмасы (4 тақырып) [1-4]

- 1 Педагогикалық қарым-қатынасты қалай түсінесіз?
- 2 Әр қилы кәсіби деңгейлі оқытушыларды педагогикалық қарым-қатынас ерекшеліктері неде?
- 3 «Мен - Концепция» позитивті дамуының педагогикалық қарым-қатынас ролі қандай?

Дәріс тақырыбы №5. Сабақты ұйымдастырудың алуан түрлі формалылығы және сабақтың эмоциялық-интеллектуалдық қуатын арттыру.

- 1 Сабақты ұйымдастырудың алуан түрлі формалылығы.
- 2 Сабақтың эмоциялық-интеллектуалдық қуатын арттыру.

Сабақты ұйымдастырудың алуан түрлі формалылығы.

Қазір мектеп тәжірибесіне мұғалімдердің оқу процесінде қолданып жүрген алуан түрлі сабақ формалары бар: Түсіндіріп оқыту сабағы, проблемалы оқыту, бағдарламалы оқыту, сабақ лекция, семинар сабақ, диспут сабақ, конференция сабақ, экскурсия сабақ, өзіндік жұмыс сабағы, конкурс сабағы, панорама сабағы, диалог сабақ т.б. Осы аталған сабақ формалары бойынша оны ұйымдастырып жүргізу тәртібінің көпшілігі бізге таныс. Әрқайсының мазмұны ерекшелігімен бірге, ұйымдастыру форма ерекшелігі де бар.

Сабақтың эмоциялық-интеллектуалдық қуатын арттыру.

Сабақтың эмоциялы әсерлі, интеллектуалды қуатты болуы - сабақты тиісті мәнде ұйымдастырып, түрлендіре білуге байланысты. Ол үшін сабақты айнала өмірімен байланыстырып, белсенді әсерлігін арттыру, эмоциялық сезім туғызарлықтай, күш-қуатын арттыру керек.

Оны мынадай жолдармен жүзеге асыруға болады: Біріншіден, оқитын материалды қызықты-тартымды етіп хабарлау, қызықты мысалдар келтіру, мысалы, кейбір тәжірибелі мұғалімнің тарих сабағын түсіндіргенде келтірген мысалы... Біздің планетамызда 14 мың 513

үлкен-кішілі соғыс болған, онда 3 миллиард 640 миллион адам өлген.

Ол соғыстарда шыққан шығынды алтынға есептесек, қалыңдығы 8 метр, көлденеңі 10 км-ден бүкіл жер шарын орап алатындай алтын шығыны шыққан... Бұл мысал, балаларды қызықтырарлықтай және ойландырарлықтай материал т.б.

Екіншіден, сабақты ғылыми-жаңалық ашушы ғылымдардың өміріне байланысты қызықты-тартымды материалдар беру, олардың жаңалық ашудағы шығармашылдық қасиеттері оның ақыл-ой парасаттылығына сай келетіндігін мысалдармен әсерлеп айту.

Үшіншіден, сабақ үстінде оқушылардың шығармашылық ісіне түрткі боларлықтай материал беріп, проблемалар туғызып, ынталарын соған аудара білу. Мысалы, Күн Жерді тез жылыта ма, әлде тау басын тез жылыта ма?

Төртіншіден, мұғалімнің оқу материалын хабарлап-баяндаған уақытта образды-бейнелі түрін баяндап эмоция-сезімін жандандыра білуі.

Бесіншіден, сабақтың эмоциялық-интеллектуалдық қуатының артуына мұғалімнің жеке бас ерекшелігінің де әсері болады. Кейбір мұғалімдер қызықты юморлық мысалдарды сабаққа байланысты қолдана отырып, бір жағы оқушылардың тыныс дем алу мүмкіндігіне де пайда тигізеді. Сол сияқты физкультуралық минут, ұжымдық көңілді минуттарында ұйымдастыра білу керек.

Алтыншыдан, мұғалім сабақтың интеллектуалдық-эмоциялық сапасын жетілдіру үшін еңбек мәдениетін дұрыс ұйымдастырады. Тәртіп сапасы, сабақ желісі, шамагершілдік, бәрін есепке алып, бір-бірімен үйлестіре білуі керек.

Ұсынылған әдебиеттер:

1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006

4 Пидкасистый П.И. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. – М.: Российское пед. агентство, 1996.

5 Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003

СӨЖ тапсырмасы (5 тақырып) [1-3]

1 Педагогикалық басқарудың қандай стильдерін Сіз білесіз, олардың ерекшеліктері неде?

2 Әр қилы басқару стильдері педагогикалық әрекет пен қарым-қатынас тың тиімділігіне қалай әсер етеді?

3 Алдыңғы сұрақтың дұрыстығын дәлелдеп беріңіз.

6-тақырып. Оқушыларды педагогтың тануы (1 сағат).

Дәріс жоспары

1 Педагогикалық әрекеттегі «нәтижелілік» (продуктивность) ұғымы.

2 Оқытушы қарым-қатынасы және әрекеті құрылымындағы когнитивті, аффективті және өзін-өзі ұстау (поведенческий) компоненттері.

3 Диагностика оценки профессиональной направленности личности учителя.

Сыныптың алғашқы жұмыс істеуге кірісе бастағанда қарым-қатынасты **ұйымдастыра білудің** маңызы зор, өйткені сабақта оқушылардың танымдық әрекетін меңгеру ең алдымен қарым-қатынасты меңгеру арқылы жүзеге асырылады.

Мәселен оқыту тәсілдерін жүзеге асыру процесінде нақты психологиялық қарым-қатынастық сыр жатыр.

Қарым-қатынаста табысқа жетуге мынадай әдістерді қолданып жүзеге асыруға болады:

- сыныптағы бастапқы ұйымдастыру кезеңінен жедел нақты іспен жекелей қарым-қатынасқа тікелей ауысу;
- сыныптағы әлеуметтік-психологиялық бірлікті жедел қолға алу, жекеленген оқушылардың келеңсіз құбылыстарға тиым салып, балалардың бірлескен әрекетін енгізу, сыныппен тұтастай байланыс орнату;
- ұжымды жұмылдыруға ықпал ететін мәселелерді қою және жөн жоба беретін педагогикалық талаптарды ұлғайту;
- ұқыптылық, жинақтылық, белсенділік, жарқын жүзділік сияқты сыртқы коммуниактивтік сипаттарды қамтамасыз ету;
- өзара әрекеттестікті қамтамасыз ететін сөз, оның жазбаша түрі, мимика, микроимиканы қатынасқа енгізу.

Осылардың негізінде оқушылармен өзара түсінісуді, мұғаліммен жалпылама пікір алысуды қалыптастыру керек болады

Ұсынылған әдебиеттер:

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
- 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006

СӨЖ тапсырмасы (тақырып 6) [1-3]

- 1 Педагогикалық әрекет және оқушы тұлғасын педагогтың тануы тиімділігі бір-бірімен қалай байланысты?
- 2 Педагогикалық қарым-қатынастағы эмпатияның ролі қандай?

7-тақырып. Педагогикалық техника оқушының тәртібін ұйымдастыру формасы ретінде.

Дәріс жоспары

- 1 Педагогикалық техника және оның мәні
- 2 Педагогтың сыртқы бейнесі және педагогикалық бағыттылығы, өз сезімін (эмоциясын) басқару.
- 3 Педагогикалық техникадағы мұғалімнің өз дене қимыл қозғалысын дұрыс басқарудың ролі.
- 4 Келбет – пішін.

Педагогикалық техника және оның мәні.

Педагогикалық техникалық қарым-қатынас жасау формасы - мұғалімнің іштей ұйымдастырылған сөз әрекеттерімен сырттай ұйымдастырылған ым-ишара, дене қимылы әрекеттерімен ұштасып отырады.

Негізінен педагогикалық техника екі топ компоненттерінің сөйлесуімен жүзеге асырылады.

Бірінші топ компоненттеріне жататындар: өз дене құрылыс пітімін қимыл-қозғалысын басқара білу, келбет-пішінін, қас-қабағы, көңіл-күй сезімімен мақұлдауын, не құптамауын білдіру, сөйлеу шеберлігімен, дауыс ырғағымен дикция-сымен қатынасты үйлестіре білу, әлеуметтік байқағыштық, өз қиялын басқара білу.

Екінші топ компоненттеріне жататындар: оқыту мен тәрбие жұмысын ұйымдастыра білушілік, конструктивтік техникасының болуы. Жеке адамға, ұжымға ықпал ете білу коммуникативтік білгірлік, шығармашылық жұмыс ұйымдастыра білу.

Сондықтан педагогикалық техника дегеніміз -- сөз және сөйлеудің басқада құралдары

арқылы: адамның келбет-пішіні, дене қимылы басқада да ұйымдастыру формалары арқылы іс-әрекет қатынасын жүзеге асыру жолдары болып табылады.

Педагогтың сыртқы бейнесі және педагогикалық бағыттылығы, өз сезімін (эмоциясын) басқару.

Мұғалімнің сыртқы бейнесі, киген киімі эстетикалық жағынан тәрбиешіге, ұстазға лайық болу керек. Мынау киген киімі, өзіне шақ ұнамды, қонымды, түс жағынан ұнамды, сыпайыгерлікті көрсететіндей болу керек. Сол сияқты шаш қоюы да, жинақты, бет-пішіні боямасыз болғаны жөн. Сыныпқа кіргенде әбгерленбей салмақты, денесін бірқалыпты басқарып, оқушыларға ықыласты амандасып, жылы мейірімді көзқараспен пейіл көрсете білу оқушыны бірден өзіне тартып баурап алуға ықпал етеді. Егер мұғалім өзіне осы тұрғыда талап қоймай қалай болса солай киініп, шашы жалбырап, көйлек түймесі салынбай алқам-салқам болып сыныпқа кіріп келсе, оқушылар алдында мұғалімдік сапасын да жоғалтады.

Педагогикалық техникадағы мұғалімнің өз дене қимыл қозғалысын дұрыс басқарудың ролі.

Педагогтың оқу-тәрбие процесі үстінде, аудиторияда, сынып оқушылары алдында өз дене бітімін, қозғалыс-қимылын дұрыс бағыттап ұстап білуі педагогикалық шеберлік тәсілдерін жүзеге асыруға байланысты. Дене бітімін бір қалыпты сымбатты, тұрақты ұстаған мұғалімнің өз ісіне сенімді, ойы тиянақты, айтатын сөзін абыржымай тиянақты мазмұнды бере алатындығын сипаттайды. Өз күшіне, өз біліміне, өз іс-әрекеттеріне сенімділігін білдіреді.

Сондықтан да мұғалім сабақ үстінде дене бітімін тік дұрыс, сымбатты ұстау керек. Әрі-бері орынсыз қозғалып жүре бергеннен сақтану керек және бір жерде ұзақ тұрып қалуға да болмайды. Сабақ үстінде қақырыну, түкіріну, сіңбіру, өте мәдениетсіздікті байқатады, олар мұғалім үшін өте жат. Отырғанда да екі аяқ арасының аса алшақ болуы дұрыс емес. Мұғалімнің қимылы психологиялық мәнерде болу керек. Қолайлы көңілді кездерде қолыңды кеудеге келтіріп қошемет көрсету, сыныпқа кіруде, шығуда қолданылуы көңілге жайлы тиеді. Дене қимыл-келбетін ұстай білуге жаттығу үшін физкультура спортпен шұғылданған жөн. Сол сияқты өзін-өзі қабырғада тұрып жаттықтыру және өзіне-өзі оқушы көзімен қарау керек. Мысалы, сөйлер алдында бір қадам ілгері басу оқушылардың зейінін өзіне тартатын болса, бір қадам кейін шегіну азғана тыныстауды демалыс қалпын ұйғарады.

Келбет – пішін.

Келбет - бет пішінді байқатады. Мұғалімнің келбеті -көзқарасы, қас-қабақ қағысы, көзқарасы адамның ішкі сезім, ой дүниесінен көп хабарлар етеді. Келбет өзіңнің ойыңды, сезіміңді көңіл күйіңді білдіретін өнер.

Оқушы сенің бет-пішініңнен, көзқарасыңнан сенің айтайын деген ойыңды, мақұлдауыңды, не мақұлдамауыңды, қолдамауыңды, не қолдауыңды танып біледі. "Көз - көңілдің ажары" деген мақал осы сияқты жайыттарды аңғартады. Күлімдеп сөйлеу, көздің кішіреюі дене қимылымен жымдасып, қуанышты жағдайды, қошеметтеуді білдірсе, көзді бадырайта қарау, қабақты керу, бет бұлшық етін бедрейту қоштамауды, мақұлдамауды, істің дұрыстығына шүбә келтіруді көрсетеді.

Мұғалім сыныпта сабақ үстінде оқушыларды тегістей көзбен шолып қарауға, барлығын көз алдына ұстауға дағдылану керек. Көзбен сынып оқушыларымен байланыс жасап отыру керек. Көзбен оқушыны бейсауат іспен шұғылдануға мүмкіндік бермейтіндей етіп өзіңе көзбен тартып отыру керек.

Ұсынылған әдебиеттер:

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
- 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы (тақырып 7) [3, 7, 8, 9, 10, 11]

1 Сіздің ойыңызша әлде қайда толық деген педагогикалық техника ұғымына берілген анықтамаларды талдап беріңіз.

2 Педагогикалық техника принциптерінің практикалық түрде жүзеге асуына мысалдар келтіріңіз.

3 Педагогикалық техниканың барлық біліктерінің графикалық өзара байланысын көрсетіңіз.

Дәріс тақырыбы №8. Мұғалімнің сөзі. Сөйлеу техникасы және сөйлеу мәдениеті.

1 Мұғалімнің сөзі. Сөйлеу техникасы және сөйлеу мәдениеті.

2 Ырғақ.

3 Сөйлеу техникасы (мәнері)

4 Тыныс, тыныстау

5 Дауыс, дикция.

Мұғалімнің сөзі. Сөйлеу техникасы және сөйлеу мәдениеті.

Мұғалім педагогикалық сөйлеу функцияларын дұрыс жүзеге асыру керек.

Сөйлеу функциясы мыналарды жүзеге асырады:

- а) мұғалім мен оқушы арасындағы байланысты орнатады;
- ә) балалардың санасына, мотивіне, сезіміне әсер етіп оны қалыптастырады;
- б) оқу материалының оқушылардың санасында қабылданып, нығайтылуына әсер етеді;
- в) оқушылардың білім және тәжірибе жұмыстарын дұрыс ұштастырып үйлестіреді.

Ырғақ

Сөйлеудің жылдам, жай болуы - дауыс ырғағына байланысты. Эксперименттік тәжірибелерге қарағанда үлкен адамдар бір минутта 120-150 сөз айтуға болады. 5-6 сыныптар үшін "60" сөзден, 9-11 сыныптар үшін 75-100 сөзден аспағаны дұрыс. Материалдың қиындау жерін жай айту, одан жеңілдеу материалды тез айту, белгілі дауыс ырғағын дұрыс қолдануға байланысты. Дауыстың мәнерлі болуы үшін логи-калық, психологиялық паузаны пайдалану керек. Өзіңнің дауысыңды бағалағаннан кейін: тыныс алу, дикцияны жөндеу, дауыс байланысын жөндеу, оймен байланыстыру қажет.

Пауза, темп және әдістеме интонация жасайды. Мұғалімнің сөзі - өзінің табиғилығымен мәнерлі болуы керек. Интонациялық байлығымен арнайы жаттыққан дұрыс.

Мұғалім өз даусын дұрыс аңғарып, бағалап тұрақты түрде жаттықтыру керек. Демалуын, дикциясын дұрыстау, дауыс байланысын жасау керек. Мұғалім дауысы, сөзі анық оқушының зейінін аударарлық және ойландырарлық іс-әрекетке жаттығушылық сипатта болуы керек. Сонда ғана мұғалімнің сөйлеу техникасы бір қалыпқа келіп, оның негізгі функциясын жүзеге асырады. Педагогтың барлық ішкі тәртібінің дұрыстығын байқатып тұрады.

Мәнерлеп оқу, сөйлеу дағдысына жаттығу, метафора, эпитет, тенеу - сияқты көркемдегіш сөздерді қолдана білу, сөйлеу интонациясын дұрыс жүргізу, өзінің көпшілік алдына сөйлеген сөзіне бақылау жасау, аудиторияға қалай ұнаймы соған бақылау бағдар жасау керек.

Коммуникативті білгірлікті, бейімділікті, әлеуметтік қарым-қатынас құралдарын пайдалануды бақылау, дамыту, әлеуметтік қиял өзін-өзі реттеу, өз еркіне әсер ету сенімін арттыру сияқты сапаларды дамыту.

Сөйлеу психофизикалық ерекшеліктер, әдет-дағдысын жүзеге асыру.

Жоғарыда көрсетілгендей мұғалім сөзіне байланысты қолданылатын құрал-әдістерді жүзеге асыру, педагогикалық шеберлікті дамыту процесіне жатады.

Сөйлеу техникасы (мәнері)

Оқушылардың оқу материалын дұрыс және тез қабылдап алуына мұғалімнің сөйлеу техникасының дұрыс анық айқын болуының үлкен мәні бар.

Сөйлеу техникасының талабы бойынша мұғалімнің сөйлеу тілі жатық, оқушылардың ұғым деңгейіне сай, аудитория көлеміне шақталған, дауыс темпі не жоғары, не төмен болуы керек.

Кейбір адамдардың дауыс тембірінің не көтеріңкі, не баяу болуы табиғатынан деушілік бар, оған келісуге болмайды.

Тарихта ораторлыққа жаттығуда өзінің дауыс тембірін, тонын өзімен-өзі жаттығу нәтижесінде дұрыс жолға қойған талай ораторларды айтуға болады. Мысалы, Демосфен (ескі гректің саяси ораторы) өзінің тіл жөнінде физикалық кемістігін жаттығу арқылы жоя білген. Сол сияқты В. Маяковский 20 жасында дауысын бір ырғаққа жаттықтыру үшін, ағынды өзен жағасына барып аузына тас салып, сөйлеп жаттығады.

Қазір театр педагогикалық өнеріне жаттығудың айтарлықтай қалыптасқан тәжірибесі бар соған жаттығуымыз керек.

Тыныс, тыныстау

Сөйлеу техникасында тыныс, тыныстау организмнің физиологиялық өмір сүруінің функциясын жүзеге асырумен бірге сөйлеудің энергиялық базасы да бола алады. Мұғалім сабақ үстінде материалды ұзақ баяндаса, не ұзақ лекция оқыса, тыныс алуға жаттықпаса, мұғалімнің шаршағаны бет-пішінінен бірден біліне бастайды. Бет-пішіні қызарып тынысы тарылып, ентіге бастайды. Осыдан мұғалімнің сөйлеу мәнері бұзыла бастап тыныс алуды қажет етеді.

Бұлшық еттің қатысуына байланысты тыныс алу, демалу техникасының төрт түрі бар:

1 - жоғарғы тыныс алу - бұлшық ет арқылы орындалады. Иығың көтеріліп сонан соң төмен басылады. Кеуде клеткасының алдыңғы жағы жоғары көтеріледі. Өкпенің жоғарғы жағы белсенді қызмет атқарады.

2 - кеуде тынысы - қабырға бұлшық еттері арқылы жүзеге асырылады. Кеуде клетка тынысы өзгереді, тыныс жолы жіңішкереді.

3 - диафрагмалық тыныс - кеуде тынысының ұзыннан бойлай тыныстау арқылы. Тыныс азаяды.

4 - қабырғалық демалу - қабырға арқылы тыныс жолдарының, бұлшық еттерінің созылуы арқылы жүзеге асырылады, бұл тыныстау сөйлеу тілінде дұрыс пайдалануға ыңғайлы келеді.

Сөйлеу тіліне қатысты демалу, тыныстау ауыз, мұрын арқылы жүзеге асырылады.

Тыныс алу — дем шығару пауза осы тәртіппен жүзеге асырылады.

Сөйлеу тынысты, ауаны сыртқа шығаруға байланысты жүзеге асырылады.

Қабырғалық бұлшық еттің жұмыс істеуі - дем алыстың жүзеге асырылуына байланысты. Мысалы, жатып демді мұрын арқылы ішке тартса, өкпенің төменгі жағына ауа толады. Осылай жаттығу арқылы ауаның өкпенің төменгі жағына толатындығын ескеру керек (практикалық сабақта осыған жаттығу керек).

Дем тарту, дем шығару, тыныс алу сөйлегенде үлкен көлемді ауа қажет етеді. Оны экономикалық түрде шығарып, экономикалық жолмен пайдаланған жөн. Әуелі ауаны ішке тартады, сонсоң пауза жасайды, содан кейін сыртқа шығарады.

Қабырғалық демалу үшін, арнаулы жаттығулар жүргізу керек. Шалқақнан жатып, ауаны мұрынмен тартсаң, өкпенің төменгі жағы кішірейеді, ал түрегеп тұрып, мұрынмен дем алу, қабырға арқылы жүзеге асады.

Дауыс, дикция.

Адам дауысы өзінің табиғатынан алуан түрлі болады. Жақсы дауыс жаттығу арқылы тез қалыпқа келеді. Әрбір адам өз даусын басқарып, жоғары, төмен бір қалыпқа келтіріп айта алады.

Дауыс аппараты үш бөліктен тұрады: генераторлық, энергетикалық, резонаторлық.

Дауыстың генераторлық функциясы - ауыздың ашылуы, жабылуы арқылы тоналды, дабырлы дыбыстар шығады. Дауыстың энергетикалық функциясы - сырттан ішке ауа тартады.

Дауыстың резонаторлық функциясы - дыбысты ішке тарту, одан шығарғанда көмей арқылы шығару.

Дауыстың күшті шығуы - сөйлеу органдарының, дыбыстың күшіне байланысты. Дауысты қалаған жерге жеткізу - дауыс кернеуі арқылы орындалады. Дауыстың жай және қозғалмалы түрі болады. Оны төменгі диапазонмен айтуға болады.

Дауыс тембрі - дауысты түрлендіреді. Ол мүмкін жұмсақ - майда адамның жеке ерекшелік сипатын байқатады. Адамда қосымша болатын дауыс тоны адамның резонаторлық дауыс құбылысын сипатайды.

Дауысты тәртіпке келтіру үшін жаттықтырып тәрбиелеу керек. Соның нәтижесі дауыс тоны өзгеріп, оқушыға ұнамды болады.

Дауысты дұрыс сақтай білу үшін оған гигиеналық талап қажет. Дауыс қарлықпай, біркелкі сақталуы үшін әрбір 2-3 сағат сайын көлемді мерзімді дем алу, тыныстау, нервтік жүйені бір қалыпта ұстау керек. Аса ыстық, аса суық тағамдардан сақтану, ішімдіктен, темекіден сақтану керек. Оның бәрі гигиеналық режиммен пайдалануы керек. Дауысты, тыныс жолдарын шаң-тозаңнан, мелден, суыққа бірден шығудан сақтандыру керек.

Дикция. Буын, сөз, дыбыстарды дұрыс айту - мұғалімнің дұрыс дикциясына байланысты. Егер мұғалімнің дикциясы дұрыс болса, оқушы оның сөзін дұрыс, ықыласпен тыңдайды.

Дикция дұрыс болу үшін ерін, езу, тіс, көмекей, жақ, таңдай сияқты сөйлеу аппараттары дұрыс жұмыс істеуі керек. Ол үшін мектепте, үйде жаттығу жұмыстарын көп жүргізу керек. Ондай жаттығулар - дыбыстардың айтылу ар-тикуляцияларын жаттықтыру, мәнерлеп оқуды жүзеге асыру, дауысты, дауыссыз дабыстардың айтылу, қолдану дағдыларына жаттықтыру керек. Айтылған сөйлеу мәнері оқушының талаптарына үйлессе, мұғалім мен оқушы арасы жақындаса түседі. Мұғалімнің бағыттылығы өзінің монологтық сөзін іштей диалог ретінде құрады. Сондықтанда мұғалім сөзі балаға бірден әсер етеді. Оларды бірлесіп жұмыс істеуге шақырады. Мұғалім сөзі оқушыға екі канал арқылы беріледі: дыбыс, визуалдық (келбет-пішін, қозғалыс, эмоция түрінде) түрде беріледі. Мұғалімнің ешбір қағаз деректерге сүйенбей тез арада шығармашылық кейіпте балалар алдында сөз тауып айтып әсер ете білуі бала үшін таңданып үлгі аларлық әсері болады. Осы сияқты мұғалімнің сөйлеу ерекшелігіндегі - сөз моделін жасау, сөз тонын сақтау сияқты қасиеттері мұғалімнің сөз өнері шеберлігін көрсетеді. Сонымен бірге мұғалім мен оқушы арасындағы сөз өнері арқылы жасалған қатынасты оқушылардың адам-гершілік тәжірибесін байыта түскендігінің, айғағы болады. Келешек мұғалімдердің сөйлеу тілін дамыту жолдары:

Дұрыс әдеби тілмен сөйлеуге дағдылану. Өзінің сөйлеу тілінің дамуына бақылау, басшылық жасау, қарым-қатынасы ситуацияларында бағдар таба білу. Сөз қолдану, сөз буындарын дұрыс айта білу, сөздіктерді пайданалу, жаңа сөздерді қолдана білу сияқты міндеттерді жүзеге асыру.

Ұсынылған әдебиеттер:

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
- 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.
- 4 Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинъ», 1997. – 325 с.
- 5 Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу/ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашак-Баспа, 2002.

СӨЖ тапсырмасы (8 тақырып) [1-5]

1 Оқытушы сөзінің техникасын сипаттаңыз.

2 Сөздің негізгі сипаттамасын атаңыз.

Дәріс тақырыбы №9. Педагогикалық процестегі иландыру және сендіру

Дәріс жоспары

1 Сендіру мен иландырудың педагогикалық процесте алатын орны мен ролі.

2 Сендіру- иландыру формалары мен оған қойылатын педагогикалық талаптар.

3 Сендіру мен иландырудың педагогикалық процесте алатын орны мен ролі.

Сендіру мен иландырудың педагогикалық процесте алатын орны мен ролі.

Тәжірибеде педагогтар оқушылардың сана-сезіміне, іс-әрекетіне оқуына, тәртібіне әсер етудің алуан түрлі әдіс-тәсілдерін меңгеріп қолданып отыр. Соның ішінде коммуникативтік әсер етуде сендіру-иландыру әдістерінің де мәні зор.

Адамның сенімі үш компоненттен құралады: білім, тәртіп, сезім және мынадай формулалар арқылы іске асырылады: түсінік беру, түсіндірілген, қабылдау, қабылданған, түсінемін - қабылдадым, істелетін істі басшылыққа аламын.

Сендіру-иландыру формалары мен оған қойылатын педагогикалық талаптар.

Сенім-иландыру - жүйелі қалыптасқан процесс болғандықтан оқыту процесінің түрлі формалары арқылы жүзеге асырылады.

Сендіру-иландыру формалары: мұғалімнің сөзі, әңгімесі, мұғалім үлгісі, диспут, дискуссия, түрлі хабарлар, жанұя оның үлгісі, оқушылар жиын конференциялары, сынып сағаты, газет-журналдарды пайдалану, сыныптан тыс оқу т.б. Оқушылардың сенімін арттырып белгілі бір оқиғаға деген иланамын туғызу үшін мінез-құлқын қалыптастыруда мұғалімнің, тәрбиешінің жеке басының үлгісі мен моральдық бейнесінің ұтымды, мәнді сөзінің, әңгімесінің үлкен мәні бар.

Сендіру мен иландырудың педагогикалық процесте алатын орны мен ролі.

Иландыру-сендіруді мәніне қарай топтастырудың мынадай негіздері бар:

1 Әсер ету, ерекшелігіне байланысты иландырудың басқа адамарқылы болуы, өзін-өзі иландыру объектісімен субъектісіне байланыстылығы.

2 Субъекті жағдайына байланысты айқындалуы: табиғилығына, рухани шабыттылығына, гипноздық жағдайына байланысты.

3 Иландыру-сендіру үшін алдын-ала мақсатты ұйымдастырылған психологиялық әрекеттер ұйымдастыру бағытына байланысты.

Өзін-өзі сендіру-иландырудың жеке бастың дамуына үлкен мәні бар. Өзін-өзі сендіріп, өзін-өзі иландыру жеке адамның өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі жетілдіру, өзінің саналы әрекеттерін қалыптастыру кезеңінде пайда болады.

Оқушы өзіне-өзі талап қойып, жаман қылықтардан, ұнамсыз әдеттерден арылу кезінде, өзінің ұнамды әрекеттерді өз бойына қалыптастыру кезеңінде пайда болады.

Өзін-өзі сендіру, иландыру техникасы - педагогтың сөзімен бірге дауыс ырғағы, дене қимылы, ым-ишарасын қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Ұсынылған әдебиеттер:

1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

4 Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинь», 1997. – 325 с.

5 Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу./ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашак-Баспа, 2002.

6 Пидкасистый П.И. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. – М.: Российское пед. агентство, 1996.

7 Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003

СӨЖ тапсырмасы (9 тақырып) [1-5]

1 Психокоррекциялық жұмыстың негізгілерін сипаттап беріңіз.

2 Иландыру және сендіру – оқытушының педагогикалық әрекет процесіндегі мәні және сипаттамасы.

3 Педагогикалық өзара әсер ету тәсілдерін атаңыз.

Дәріс тақырыбы №10. Қақтығыстар (конфликтер) және оларды шешу жолдары.

Дәріс жоспары

1 Педагогикалық әрекеттегі қақтығыстар.

2 Қақтығыс жағдайының типизациясы.

3 Қақтығыстың туу себептері.

4 Қақтығыстарды басқару.

5 Қақтығыстың жоқтығы.

Педагогикалық процеске қатысушы қарым-қатынасын қамтамасыз етеді, ол оған қатысушы тұлға дамуына қызмет етеді. Қарама-қарсы басқарушы позитивті роль атқарады. Олар оқушылардың білім, білік және дағдымен қарулануын тудырады.

Қақтығыстық жағдай – ол педагогикалық процестің объективті-субъективті шынайылығын қамтамасыз етеді. В.И.Андреев қақтығысты жағдайды былай анықтайды «скрытого или открытого противоборства двух или нескольких сторон-участников, каждый из которых имеет свои цели, мотивы, средства и способы разрешения проблемы, имеющей личную значимость для каждого из его участников».

Қақтығыстар жабық және ашық болуы мүмкін, бірақ оның негізінде үнемі екі немесе одан да көп тұлғалардың арасындағы келісімнің болмауы – тұлға немесе топ. Қақтығыстармен күресудің қажеті жоқ, олармен дұрыс және шебер түрде басқару қажет. Ол дұрыс емес, бірақ ол ынтымақтастыққа деген жалғыз жол.

Ұсынылған әдебиеттер:

1 Андреев В.И. Конфликтология: искусство спора, ведения переговоров, разрешения конфликтов. Казань, 1993.

2 Бородкин Ф.М., Коряк И.М. Внимание: конфликт! Новосибирск, 1989.

3 Морозова О.П. Педагогический практикум. Учебные задания, задачи и вопросы. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 320 с.

СӨЖ тапсырмасы (10 тақырып) [1-5, 10, 14, 29]

1 Әр қилы қақтығыстарды сипаттаңыз.

2 Қақтығыстарды шешу жолдары.

3 Қақтығыстықтың жоқтығы дегеніміз не?

Дәріс тақырыбы №11. Оқытушының жұмысындағы психотерапия элементтері.

Дәріс жоспары

- 1 Тұлғаның психикалық жағдайының экспрессиясының дамуы.
- 2 Өз эмоционалды жағдайын басқарудағы мұғалім шеберлігі.
- 3 Стресс және оқытушының психикалық денсаулығы.

Мұғалім маманы статистикалық берінділер бойынша стресске көп душар болатын категориялар мамандарына жатады. Мұғалімнің кәсіби қасиеттерінің бірі – ол жауапкершілік, альтризм және т.б.

Мұғалімнің, әсіресе жас мұғалімдердің күнделікті өзіне-өзі бақылау жасап отыруы, оның кемшіліктерден тез арылып, педагогикалық шеберлігінің жетілуіне мүмкіндік береді.

Ол үшін мұғалім өзіне-өзі талаптар қойып, мынадай принциптерді жүзеге асыруы керек:

- сабақты қандай әдіспен, қандай мәнде өткізу керек еді, ол нақты қалай жүзеге асырылады?

- оқушылардың алдыға қойған сабақ нәтижесіне сай оқушылардың ілгірлеушілігі болды ма, болмаса жетістік, кемшілігі қандай дәрежеде?

- оқушылардың сабақ үстінде сабаққа деген ынтасы қандай дәрежеде? т.б.

Сабақ сапасының жаңа өлшемі, сабаққа қойылатын дидактикалық талап, немесе жаңа сабақ проблемасы мынадай шаралар жүргізу арқылы шешіледі:

- 1 Сабақтың мақсатының айқын болуы.

- 2 Сабақты мүмкіншілігінше оқытудың дидактикалық принциптерімен басшылыққа алу.

- 4 Сабақтың көрнектілігін арттыру, техникалық құралдарды мүмкіндігінше пайдалана білу.

- 5 Сабақта өтілетін негізгі тақырыпты, өмірмен, күнделік жаңалықтармен байланыстыра білу.

- 6 Пәнаралық байланысты нығайта түсу.

- 7 Сабақтың білім берумен бірге, тәрбиеберерлік міндеттерін шеше білу.

Ұсынылған әдебиеттер:

- 1 Пидкасистый П.И. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. – М.: Российское пед. агентство, 1996.

- 2 Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003

- 3 Алексеев А.А., Громова Л.А. Поймите меня правильно. СПб.: Экономическая школа, 1993.

- 4 Якушева С.Д. Основы педагогического мастерства: учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2008

- 5 Вульф В.З., Харьков В.П. Педагогика рефлексии. М., Магистр, 1995.

СӨЖ тапсырмасы (тема 11) [1-7, 9, 10]

- 1 Стресс дегеніміз не, сіздің түсінігіңіз, оған деген сіздің қатынасыңыз?

- 2 Өзін-өзі қадағалау (регуляциялау) тәсілдерін Сіз білесіз, осы тәсілдердің Сіздің өміріңіздегі пайдалану мысалдарын келтіріңіз.

Дәріс тақырыбы №12. Педагогикалық шеберлік және педагогикалық шығармашылық.

Мұғалімдік шеберлікке баулу, тәрбиелеу жоғарғы педагогикалық оқу орындарында ең алдымен жекелеген мамандыққа байланысты пәндері: педагогиканы, психологияны, әдістемені оқуға байланысты жүзеге асырылады.

Сондықтанда бұл пәндердің негізінде студенттерге жоғарғы кәсіптік мамандықты игеруді мақсат ете қоюмен бірге студенттердің бұл пәнді оқып үйренуге деген ынтасын арттыру керек. Мұғалімдік шеберлікке баулу - жалпы принциптерді негізге, басшылыққа алып оқытсаң, сол нәтиже береді:

- тұтастық қатынас жасау принципін басшылыққа алу. Демек, теориялық мәселелерді практикамен ұштастырып таныту. Оған материалды дискуссия ретінде талқылау, жаттықтыру, ойлау операциясын белсендіру, схема, конспектi, тезис құру т.б.;

- - белсенді қатынас жасау принципі (коммуникация) түрлі ойындар ұйымдастыру, демонстрация, жарыс, фрагменттеу. Сабақ ұйымдастыру барысына студенттердің өздерін тарту;

студенттер педагогикалық іс-әрекетті меңгеруді, кезең-кезеңімен үйреніп жаттыға білуі қажет. Мысалы, I-курс студенттері өздерінің сыртқы келбетін игеру, киім кию, сөйлеу мәдениетін игеру, қарым-қатынас жасау тәсілдерін үйрену т.б.;

- жеке пәндерді оқытудағы үйрену барысында оны шығармашылық меңгеру;

- - аспектілік қатынас - мамандыққа бағыттау, педагогикалық шеберлік негізіне бағыттау;

- білім және дағды байланысы принципі. Практикалық, тапсырыс. Базалық мектептермен жиі байланыс;

- педагогикалық оқу орындарын педагогизациялау принципі оқу тәрбие процесін педагогикалық шеберлікті меңгеруге қарай бағыттап отыру. Студенттерді түрлі кружоктарға, клубтарға, студияларға тартып отыру керек.

Мұғалімнің шеберлігі алдындағы мұғалімдік мамандыққа баулып тәрбиелеудің орталық біріктіру аспектісі болуға тиіс. Студенттер төменгі курстардың өзінде «Педагогикалық шеберлік» курстарын оқып үйренуге байланысты орталық бағдар беретін пәндер ретінде зейін аударып отырып, ықылас қойып педагогика, психология пәндерін терең оқып үйренуі керек және педагогика тарихын және пәндерді оқыту әдістемесін үйренуді қажет етеді.

Педагогикалық шеберлік негіздері курсы оқып үйренуде төмендегідей оқушының даму деңгейін, оның әрбір кезеңде өсуін бақылап отыру керек. Сол даму кезеңдерінде оқушыны бағыттап оның әрі өсу, даму жағдайларына бағыттап отырған жөн. Оқушының дамуын сезім талғамын екі деңгейде тануға болады. Бірінші кезеңінде неге бейім, оның сол бағыттағы әрекетін білу керек. Екінші кезеңі - потенциалдық даму мүмкіндіктерін білу керек.

Ұсынылған әдебиеттер:

1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

4 Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинь», 1997. – 325 с.

5 Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу./ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашақ-Баспа, 2002.

6 Никонова А.Я. Психологические особенности индивидуального стиля педагогической деятельности учителя. М., 1986

7 Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. Под ред. П.И. Пидкасистого. 2-е изд. М.: Российское пед. агентство, 1996

СӨЖ тапсырмасы (тақырып 12) [3, 7, 8, 9, 10, 11]

1 Педагогтардың актерлік шеберлік тәсілдерін қолдану мысалдарын келтіріңіз.

2 Актер мен оқытушы әрекетін салыстырыңыз.

Дәріс тақырыбы №13. Мұғалімнің сабақ өткізу шеберлігі сыныпта педагогикалық ынтымақтастық орнату

1 Мұғалімнің сабақ өткізу шеберлігі сыныпта ынтымақтастық орнатудың маңызды

ерекшелігі.

- 2 Оқу процесіндегі сабақтың орны
- 3 Қазіргі сабақ мәселесі

Мұғалімнің сабақ өткізу шеберлігі сыныпта ынтымақтастық орнатудың маңызды ерекшелігі.

Жаңашылдардың *күрделі блоктар идеясы* бойынша мұғалім түсіндіретін материалының көлемін кеңейте түседі. Соның нәтижесінде оқу материалды күрделі бөлімдерге бөлініп, үйренуге тиісті материалдың оқушы үшін игеру салмағы азаяды. Оқушы материалды тез меңгеретін болады.

Оқушылардың *өз еңбектерін өздері талдап үйрену* идеясы бойынша оқушылар кішкентай күнінен бастап өз еңбектеріне өздері бақылау жасауды үйренеді. Ондай талдау оқушы тарапынан жеке дара түрде де, ұжымдық түрде де жүзеге асырылады. Мысалы, Ш.А.Амановидің тәжірибесі бойынша жас бүлдіршіндерді кішкентай күнінен бастап, өзіне-өзі жолдастарының ісіне бақылау жасау, олардың еңбегіне бақылау жасауға дағдыландырады. Олардың еңбегіне баға қоюға бірінің бірі жазба жұмысын тексеріп, кемшілігін көрсетуге дағдыланады.

Жаңашылдардың көпшілігінің іс-тәжірибесінде *жеке оқушылармен арнайы жұмыс ұйымдастыру*, олардың әрқайсына жеке-жеке тапсырыс беріп, оны орындату, оған баға беру, әр оқушының жеке қабілетін танып білу мүмкіндігі жүзеге асырылады. Оқушылардың өз бетімен әрекеттенуі арта түседі.

Оқу процесіндегі сабақтың орны

Әрбір сабақты нәтижелі *ұйымдастыра өткізу* үшін, мұғалімді шығармашылық табысқа бағыттайтын мына төмендегідей әдістемелік нұсқауларды орындау ұсынылады.

1 Өткізілетін негізгі тақырыпқа байланысты оқу бағдарламаларын, сол тақырып бойынша үйренуге арналған нұсқауларды толық оқып танысу керек.

2 Осы тақырыпқа байланысты айтылатын негізгі ой түйінімен баланы толық хабардар ету.

3 Сабақ барысында негізгі өтілетін материалға жалпы ұжымның және жеке оқушы назарын соған аудару, нені пысықтап, нені сұрау керектігін жоспарлау.

4 Осы сабақты, тақырыпты өтуге байланысты үйлесімді қолданылатын әдістерді іріктеу.

5 Сабақта тандап алынған әдістерді, тәсілдерді оқушылардың мүмкіндіктерімен өлшеу.

6 Көрнекті құралдар, оқу құралдары техникалық құралдарды іріктеу, қолдану.

7 Сабаққа толық дайындық жөнінде өзіне-өзі есеп беру. Мұғалімнің шеберлігі оқушылардың *ақыл – ойын басқару* үстінде байқалады. Оқушылардың ақыл-ой әрекетін басқарудың негізгі жолы - мұғалімнің оқу материалын қызықты-тартымды етіп ұйымдастырып, оқыта білуіне байланысты.

Қазіргі сабақ мәселесі

Оқыту ісін интенсифтендірудің мынадай тәсілдері бар:

- оқу еңбегінің мотивациясын күшейту, басқаша айтқанда, оқушылардың пәнге қызығуын арттыру;

- мұғалім әрбір сабақтың мақсаттарын үнемі есте сақтап, оқушылар назарын аударып отыруға тиіс;

- сабақтың ақпараттық қанығуын күшейту, сабақты нақты фактілер, деректер, мағлұматтар арқылы жеткізу, білімдік деңгейін көтеру;

- оқыту қарқынын балалардың психологиялық жас ерекшеліктерімен үйлестіру;

- оқытудың белсенді әдістерін енгізу, жаңа білімді меңгеруге оқушылардың өздерін белсенді қатыстыру;

- оқытудың белсенді түрлерін енгізу, ол жөнінде Шаталов сияқты жаңашылдардың жинақтаған тәжірибесін қолдану: тірек конспекті, тірек схемалары, тірек кестелері,

материалды ірілендірген блоктармен өту т.б.

Оқытудың белсенді түрлеріне -пәндерді интеграциялау жатады. Бұл пәнаралық байланыстың жоғарғы түрі. Мысалы, химия, биология, физика, астрономия пәндерін қамтитын 5-9 сыныптарға арналған "Жаратылыс тану" курсы.

Қазіргі кездегі сабақтың тиімділігін арттыру проблемалары мына төмендегі сұрақтарға дұрыс және толық жауап беру негізіне байланысты шешіледі.

I Қазіргі кездегі сабақ. Ол қандай?

Қазіргі сабаққа қойылатын талаптар қандай?

- а) сабақтың мақсаты мен міндеттеріне қойылатын талаптар;
- б) сабақтың мазмұнына қойылатын талаптар;
- в) оқушылардың сабақтағы оқу еңбегін ұйымдастыру тәсілдеріне қойылатын талаптар;
- г) оқыту құралдарына қойылатын талаптар;
- ғ) сабақтың өткізу әдістеріне қойылатын талаптар;
- е) сабақтың тиімділігін - нәтижелігіне қойылатын талаптар;

2 Сабақ үстінде оқушылармен педагогикалық қарым-қатынас қандай болу керек?

II Жеке оқушылармен жұмыс:

- а) нашар үлгермеушілермен жеке жұмыс.
- ә) үздік оқушылармен жұмыс.

III Сабақта жана материалды оқушыларға меңгерту жолдары мен әдістері:

Осы сияқты сұрақтарға толық жауап беріп және оны іс-жүзіне асырған кезде сабақтың тиімділігі арттырылады. Сабақ өз мақсатына жетеді.

Ұсынылған әдебиеттер:

5 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

6 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

7 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы: (тақырып 2) [1-3]

- 1 Авторитеттің жоғарғы деңгейін белгілеу үшін қандай анықтамалар бар?
- 2 Білім берудегі авторитеттің дұрыс мәні қандай?
- 3 Жалған авторитеттің сымалдарын келтіріңіз?
- 4 Оқытушы-терминатордың графикалық портретін салыңыз.
- 5 «Ауру авторитетті» қалай емдейді?
- 6 Авторитеттің тұлғалық компонентінің сипаттамасын толық беріңіз.
- 7 Педагог авторитетке қойылатын иерархиялық сатысын құрастырыңыз.
- 8 Әр қилы символдарды пайдалана отырып: сурет, сөз, бейнелі салыстыру, өзіңіздің авторитет оқытушысының портретін салыңыз.

4 Практикалық жұмыстарды орындау үшін әдістемелік нұсқаулар

1-тақырып. Педагогикалық шеберлік және оның тәрбиедегі мәні (1 сағат)

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
- 2 «Менің идеал педагогым» тақырыбына мазмұндама жазу.

Ұсынылатын әдебиеттер

1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А.

Морева. – М.: Просвещение, 2006

СӨЖ тапсырмасы (2 тақырып) [1, 2, 7]

1 Оқушыға арналған педагогикалық шеберліктің мәні жөнінде жазба түрінде мысалдар келтіріңіз (мектептік және ЖОО оқыту туралы өз мысалдарыңыз).

2-тақырып. Оқытушы тұлғасы және авторитет. Педагогикалық жұмыстағы қиындықтар (1 сағат)

Практикалық сабақтың жоспары

1 Оқытушының авторитеті

2 Оқытушының жұмысындағы тұлғалық рефлексия.

3 Оқытушы жұмысындағы сыртқы және ішкі «қорқыныш» және қиындықтар жіктемесі.

4 Педагогикалық білікті жасау кезіндегі өзін-өзі талдау және өзін-өзі диагностикалау.

Ұсынылатын әдебиеттер

1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006

СӨЖ тапсырмасы (тақырып 5) [3, 7, 8, 9, 10, 11]

1 «Ұстаз жұмысындағы қиындықтар. Олардың пайда болу себептері» тақырыбында құрылымдық-логикалық схема құрастыру.

3-тақырып. Педагогикалық әрекеттің мәні және құрылымы (1 сағат)

Практикалық сабақтың жоспары

1 Теориялық білімді тексеру.

2 «Менің сүйікті ұстазымның білігі» тақырыбында студенттердің мектептік өміріндегі мысалдарының презентациясы.

3 Педагогикалық практикум (педагогикалық міндеттерді шешу).

Ұсынылатын әдебиеттер

2. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

3. Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

4. Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы (5 тақырып) [2, 4, 8 11, 19]

1 «Педагогикалық іс-әрекет» ұғымын анықтаңыз.

2 Педагогикалық іс-әрекетінің тарихи мағынасы неде?

3 Педагогикалық іс-әрекеттің ерекшелігін (спецификасын) түсіндіріңіз.

4-тақырып. Педагогикалық қарым-қатынас (1 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

1 Теориялық білімді тексеру.

2 «Тіл табысуды анықтау» тақырыбында студенттер арасында тестілеу өткізу.

3 Тақырып бойынша практикалық жаттығулар.

Ұсынылатын әдебиеттер

1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы (тема 3) [1, 2, 7]

1 Педагогикалық қарым-қатынасты қалай түсінесіз?

2 Әр қилы кәсіби деңгейдегі оқытушыларда педагогикалық қарым-қатынас ерекшеліктері қандай?

3 «Мен және концепция» тақырыбында позитивті даму мақсатында педагогикалық қарым-қатынастың ролі қандай?

4 Тиімді және тиімді емес педагогикалық поощрениенің құрылымы қандай?

5-тақырып. Педагогикалық жетекшіліктің стилдері (1 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

1 Теориялық білімді тексеру.

2 Педагогикалық практикум (педагогикалық міндеттерді шешу).

3 Микрооқыту

Ұсынылатын әдебиеттер

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2. Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3. Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы (тема 8) [2, 4, 5, 7]

1 Әр қилы мысалдар келтіре отырып педагогикалық басқару стильдерін сипаттаңыз.

2 Педагогикалық басқару стильдері қандай және олардың ерекшеліктері қандай?

3 Педагогикалық іс-әрекет және қарым-қатынастың әр қилы басқару стильдеріне әсері.

4 Алдыңғы сұрақты эксперименттік зерттеу негізінде дәлелдеңіз.

6-тақырып. Оқушыларды педагогтың тануы (1 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

1 Теориялық білімдерін тексеру.

2 Оқушымен жекеше әңгімелесу өткізу үшін сұрақтар құрастыру.

3 Микрооқыту

Ұсынылатын әдебиеттер

1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.

3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы (тема 12) [1, 2, 7]

1 Педагогикалық іс-әрекеттегі «азықтылық» (продуктивность) ұғымы.

2 Қарым-қатынас құрылымындағы және оқытушы іс-әрекетінің когнитивті, аффективті және поведенческий компоненттері.

3 Ұстаз тұлғасының кәсіптік бағытының диагностикалық бағасы.

7-тақырып. Педагогикалық техника оқушының тәртібін ұйымдастыру формасы ретінде (1 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
- 2 Педагогикалық техника дағдысын өңдеу бойынша жаттығулар.
- 3 Микрооқыту

Ұсынылатын әдебиеттер

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
- 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.

СӨЖ тапсырмасы (тема 11) [1, 2, 7, 8, 12]

- 1 Оқушы тұлғасының педагогикалық іс-әрекет пен таным қалай байланысқан?
- 2 Стереотиптелу құбылыс дегеніміз не және ол педагогикалық іс-әрекетте қалай көрінеді?
- 3 Эмпатияның педагогикалық қарым-қатынастағы және оқушы тұлғасының педагогикалық танымдағы ролі қандай?
- 4 Жаттықтыру (тренировка) жаттығуларын орындау.

8-тақырып. Мұғалімнің сөзі педагогикалық шеберлік шарты ретінде (1 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
- 2 Дұрыс және нақты сөйлеу, дикция, демалу дағдылары бойынша жаттығулар.
- 3 Микрооқыту

Ұсынылатын әдебиеттер

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
2. Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
3. Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.
4. Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинь», 1997. – 325 с.
5. Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу/ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашак-Баспа, 2002.

СӨЖ тапсырмасы (тема 17) [1, 2, 7, 9, 16]

- 1 Оқытушы сөзінің техникасын сипаттаңыз.
- 2 Сөйлеудің негізгі сипаттамасын атаңыз.
- 3 Оқытушы сөйлеуінің атқаратын қызметін (функциясын) атаңыз.

9-тақырып. Педагогикалық процестегі иландыру және сендіру (1 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
- 2 Иландыру және сендіру дағдылары бойынша әсер ету жаттығулары.
- 3 Микрооқыту

Ұсынылатын әдебиеттер

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.

- 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
- 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.
- 4 Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинь», 1997. – 325 с.
- 5 Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу./ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашак-Баспа, 2002.
- 6 Пидкасистый П.И. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. – М.: Российское пед. агентство, 1996.
- 7 Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003

СӨЖ тапсырмасы (тема 17) [1, 2, 7, 9, 16]

- 1 Негізгі психокоррекциялық жұмысты сипаттаңыз
- 2 Иландыру және сендіру – оқытушының педагогикалық іс-әрекетіндегі сипаттамасы және мәні.
- 3 Педагогикалық өзара әрекет ету тәсілдерін атаңыз.
- 4 Жаттықтыру (тренировка) жаттығуларын орындау.

10-тақырып. Қақтығыстар (конфликтер) және оларды шешу жолдары (2 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
- 2 Қақтығыс жағдайында өзін ұстау стратегиясы және қақтығыс жағдайында сөз жүргізу ережелері.
- 3 Педагогикалық практикум (педагогикалық міндеттерді шешу).
- 4 Микрооқыту.

Ұсынылатын әдебиеттер

- 1 Андреев В.И. Конфликтология: искусство спора, ведения переговоров, разрешения конфликтов. Казань, 1993.
- 2 Бородкин Ф.М., Коряк И.М. Внимание: конфликт! Новосибирск, 1989.
- 3 Морозова О.П. Педагогический практикум. Учебные задания, задачи и вопросы. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 320 с.

СӨЖ тапсырмасы (тема 13) [3, 7, 8, 9, 10, 11]

- 1 Әр қилы қақтығыстарды сипаттаңыз.
- 2 Қақтығыстарды шешу жолдары.
- 3 Қақтығыстықсыз дегеніміз не?
- 4 Оқу өмірінен өздеріңіз байқаған және олар қалай шешілгендігі туралы әр қилы қақтығыстарды мысал ретінде келтіріңіз,

11-тақырып. Оқытушының жұмысындағы психотерапия элементтері (1 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
- 2 Педагогикалық практикум (педагогикалық міндеттерді шешу).
- 3 Микрооқыту.

Ұсынылатын әдебиеттер

1. Пидкасистый П.И. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. – М.: Российское пед. агентство, 1996.

2. Резниченко М.Г. Введение в педагогическую деятельность: Учебное пособие для студентов факультета начального образования. – Самара: Издательство СГПУ, 2003
3. Алексеев А.А., Громова Л.А. Поймите меня правильно. СПб.: Экономическая школа, 1993.
4. Якушева С.Д. Основы педагогического мастерства: учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2008
5. Вульфов Б.З., Харькин В.П. Педагогика рефлексии. М., Магистр, 1995.

СӨЖ тапсырмасы (тема 11) [3, 7, 8, 9, 10, 11]

- 1 Стресс дегеніміз не? Сіздің түсінігіңіз. Сіздің оған деген көзқарасыңыз?
- 2 Сіз өзін-өзі реттеудің (саморегуляция) қандай тәсілдерін білесіз, осы тәсілдердің Сіздің өміріңізде қолдану мысалдарын келтіріңіз.
- 3 Табалдырық (порог) деңгейі дегеніміз не және оны қандай факторлар анықтайды?

12-тақырып. Педагогикалық шеберлік және педагогикалық шығармашылық (1 сағат)

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
  - 2 Педагогикалық іс-әрекеттегі актерлік және режиссерлік шеберлік элементтерін пайдалану бойынша жаттығулар.
  - 3 Педагогикалық практикум (педагогикалық міндеттерді шешу).
  - 4 Микрооқыту.
- Ұсынылатын әдебиеттер*
- 8 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
  - 9 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
  - 10 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.
  - 11 Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинь», 1997. – 325 с.
  - 12 Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу./ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашақ-Баспа, 2002.
  - 13 Никонова А.Я. Психологические особенности индивидуального стиля педагогической деятельности учителя. М., 1986
  - 14 Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей. Под ред. П.И. Пидкасистого. 2-е изд. М.: Российское пед. агентство, 1996

СӨЖ тапсырмасы (тема 14) [3, 7, 8, 9, 10, 11]

- 1 Педагогтардың актерлік шеберлік тәсілдерін пайдалану мысалдарын келтіріңіз.
- 2 Оқыту процесінде пайда болатын сіздердің «ұту» («обыгрывать») тәсілін пайдаланатын оқытушыға деген қатынасыңыз,
- 3 Актер мен оқытушы іс-әрекетін салыстырыңыз, солардың қайсысы педагогтың кәсіби әрекетінде нақты көрінеді?

13-тақырып. Мұғалім шеберлігінің проблемасын шешудегі мектептік және театрлық педагогика өзара байланысы (2 сағат).

Практикалық сабақтың жоспары

- 1 Теориялық білімді тексеру.
- 2 Педагогикалық практикум (педагогикалық міндеттерді шешу).
- 3 Микрооқыту

Ұсынылатын әдебиеттер

- 1 Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика, СПб: Издательство «Питер», 2000. – 304 с.
  - 2 Зязюн И.А. и др. Основы педагогического мастерства. – М.: Просвещение, 1989. – 303 с.
  - 3 Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов/ Н.А. Морева. – М.: Просвещение, 2006.
  - 4 Практическая психология для преподавателей/ Под ред. Тутушкиной М.К. -М.: Информационно-издательский центр «Филинь», 1997. – 325 с.
  - 5 Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу./ Сост. Смолькина Т.П. - Караганда: Болашак-Баспа, 2002.
- СӨЖ тапсырмасы (13 тақырып) [3, 7, 8, 9, 10, 11]*
- 1 Оқу әрекетінің сәттілігі күш және құрылым мотивациясымен қалай байланысты?
  - 2 Сәтті мотивациясының және сәтсіздіктен қорқу мотивациясының ерекшеліктері неде?
  - 3 Мотивацияның қандай әдістері мен әдістемесін білесіз?
  - 4 Кәсіби мотивацияның кәсіптік оқыту және еңбек әрекетіндегі сәттілігінің ролі қандай?
  - 5 Кәсіби қызығушылық және кәсіпке деген қарым-қатынастың қандай әдістерін сіз білесіз?

5 Оқытушы мен студенттің өздік жұмысының тақырыптық жоспары

ОСӨЖ тақырыбының атауы	Сабактың мақсаты	Сабактың түрі	Тапсырма-ның мазмұны	Ұсынылатын әдебиет
1 Педагогикалық шеберлік және оның тәриедегі мәні	Студенттердің білімін жетілдіру	Әңгімелесу	Тақырып бойынша баяндама	[6], [7], [9]
2 Оқытушы тұлғасы және авторитет. Педагогикалық қызм еттегі қиындықтар	Студенттердің білімін жетілдіру	Проблема-лық әңгіме	Оқып білу мүмкіншілігін дамыту	[2], [3], [7]
3 Педагогикалық іс-әрекеттің мәні және құрылымы	Студенттердің білімін жетілдіру	Әңгімелесу	Бірлескен баяндама	[6], [7], [9]
4 Педагогикалық қарым - қатынас	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен жұмыс	Алған білімдерін тереңдету	[6], [7], [10]
5 Педагогикалық жетекшілік стильдері	Студенттердің білімін жетілдіру	Әңгімелесу	Білімді кешендік тексеру	[9], [11]
6 Педагогтың оқушыны тануы	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен жұмыс	Тақырып бойынша негізгі баяндама	[2], [9], [11]
7 Педагогикалық техника мұғалімнің іс-әрекеті формасы ретінде	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен жұмыс	Оқып білу мүмкіншілігін дамыту	[1], [6], [7]
8 Мұғалімнің сөзі педагогикалық шеберлікшарты ретінде	Студенттердің білімін жетілдіру	Жағдайды талдау	Бірлескен баяндама	[3], [8], [9], [10]
9 Педагогикалық процестегі сендіру және иландыру	Студенттердің білімін жетілдіру	Жағдайды талдау	Тақырып бойынша баяндама	[2], [6], [8], [10], [11]

10 Қақтығыстар және оларды шешу жолдары	Студенттердің білімін жетілдіру	Жағдайды талдау	Оқып білу мүмкіншілігін дамыту	[2], [6], [8], [10], [11]
11 Оқытушы қызметіндегі психотерапия элементтері	Студенттердің білімін жетілдіру	Әңгімелесу	Бірлескен баяндама	[2], [3], [4]
12 Мұғалім шеберлігінің проблемасын шешудегі мектептік және театрлық педагогика өзара байланысы	Студенттердің білімін жетілдіру	Жағдайды талдау	Алған білімдерін тереңдету	[7], [8], [10], [11]
13 Кәсіби мотивация	Студенттердің білімін жетілдіру	Ұжымдық жұмыс	Білімді кешендік тексеру	[8], [9], [10]

6 Өзін-өзі бақылауға арналған сұрақтар (тестік тапсымалар)

1 - вариант

1 Адамның өмірлік потенциалын, оның маңызын және мәнін іске асыруға қамтамасыз ететін, физикалық, психикалық және рухани күштерінің сандық және, сапалық өзгерісінің ішкі жүйелілігінің объективті процессі

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

2 Тұлғаның қандай да бір деңгейдегі және кәсіптегі кәсіби білім берудің мамандандырылған ерекшеліктерін ескере отырып, кәсіби маңызды сипаттарын қалыптастыру процессі:

- A) кәсіби педагогиканың нысанасы
- B) кәсіби педагогиканың мақсаты
- C) кәсіби педагогиканың пәні
- D) кәсіби педагогиканың құралы
- E) кәсіби педагогиканың стандарты

3 “Сіз балалармен әңгімелескен кезде ,үйреткен кезде немесе оған бұйырған кезде оны тәрбиелеу үстіндемін деп ойламаңыз, сіз оны өміріңіздің әрбір сәтімен тіпті үйде болмаған кезіңізде де тәрбиелейсіз”- деген кім?

- A) Коменский
- B) Макаренко
- C) Ломоносов

- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

4 “Ізгілікке өсиет айтып жеткізу қиын, өнеге арқылы жету оңай ”

- A) Коменский
- B) Макаренко
- C) Сенек
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

5 Балалырдың іс- әрекетін ұйымдастыру және ынталандыру әдісі қалай аталады?

- A) мадақтау
- B) жазалау
- C) иландыру
- D) жарыс
- E) педагогикалық такт

6 Оқушылардың жағымды әрекеттерін қолдау әдісі қалай аталады?

- A) педагогикалық такт
- B) жазалау
- C) иландыру
- D) жарыс
- E) мадақтау

7 Жағымсыз әрекеттердің алдын алу , тежеу әдісі?

- A) педагогикалық такт
- B) жазалау
- C) иландыру
- D) жарыс
- E) мадақтау

8 Мұғалімнің тәрбие процесінде балалардың психологиясын, жан дүниесін терең білудің негізінде нақтылы жағдайлардың талабына сәйкес қолданылатын әдіс- тәсілдер?

- A) педагогикалық такт
- B) жазалау
- C) иландыру
- D) жарыс
- E) мадақтау

9 “Педагогикалық тактісі бар мұғалім қандай қиындық болса да жол тауып шыға алады, ал тактісі жоқ мұғалім уайымға беріліп, өзіне-өзі сенімсіздік көрсетеді ” - деген кім?

- A) Коменский
- B) Макаренко
- C) Сенек
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

10 ... - белгілі әрекет түріне адамның толықтай өне бойымен берілуі.

- A) педагогикалық мамандық
- B) педагогикалық іс- әрекет
- C) педагогикалық шеберлік
- D) әрекет
- E) кәсіби әрекет

11... - адамның басқа тұлғаны басқару өнерінің бір түрі.

- A) педагогикалық мамандық
- B) педагогикалық іс- әрекет
- C) педагогикалық шеберлік
- D) іс- әрекет
- E) тәрбие

12 Мұғалімнің оқу-тәрбие істерін нәтижеге жеткізетін әрекеттер құрылымы дегеніміз не?

- A) педагогикалық мамандық
- B) педагогикалық іс- әрекет
- C) педагогикалық шеберлік
- D) іс- әрекет
- E) тәрбие

13 Адамның өмірлік потенциалын, оның маңызын және мәнін іске асыруға қамтамасыз ететін, физикалық, психикалық және рухани күштерінің сандық және, сапалық өзгерісінің ішкі жүйелілігінің объективті процессі

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

14 Тұлғаның қандай да бір деңгейдегі және кәсіптегі кәсіби білім берудің мамандандырылған ерекшеліктерін ескере отырып, кәсіби маңызды сипаттарын қалыптастыру процессі:

- A) кәсіби педагогиканың нысанасы
- B) кәсіби педагогиканың мақсаты
- C) кәсіби педагогиканың пәні
- D) кәсіби педагогиканың құралы
- E) кәсіби педагогиканың стандарты

15 “Сіз балалармен әңгімелескен кезде ,үйреткен кезде немесе оған бұйырған кезде оны тәрбиелеу үстіндемін деп ойламаңыз, сіз оны өміріңіздің әрбір сәтімен тіпті үйде болмаған кезіңізде де тәрбиелейсіз”- деген кім?

- A) Коменский
- B) Макаренко
- C) Ломоносов
- D) Гребнев

Е) Сухомлинский

16 “Ізгілікке өсиет айтып жеткізу қиын, өнеге арқылы жету оңай ”

А) Коменский

В) Макаренко

С) Сенек

Д) Гребнев

Е) Сухомлинский

17 ... - жас ұрпақты жан-жақты тәрбиелеуді көздейді.

А) іс- әрекет субъектісі

В) іс- әрекет құралы

С) іс- әрекет мақсаты

Д) іс- әрекет объектісі

Е) оқыту

18 Педагогикалық іс- әрекетті педагогикалық мамандық ретінде басқара білу - ...

А) оқушы шеберлігі

В) іс- әрекет

С) іс- әрекет мақсаты

Д) мұғалімнің шеберлігі

Е) мамандық

19 Педагогикалық шеберлікті қалыптастыру ең алдымен неге байланысты:

А) тұтастық қатынас

В) білім мен дағдының байланыс принципі

С) жекелеген мамандыққа

Д) психологияға

Е) белсенді қатынас жасау принципіне

20 «Егер мұғалім өзінің балаларға деген сүйіспеншілігін, педагогиканың іс - әрекетпен жалғастыра білсе, ол жетілген мұғалім » - деп кім айтқан

А) Морева

В) Бордовская

С) Макаренко

Д) Каменский

Е) Толстой

21 Педагогиканың балаларен демократтық бағыттағы ізгілі адам сүйіспеншілік қатынас орнату стратегиясы мен тактикасының болуын қажет ететін қандай бағыттылық жүйесі?

А) педагогикалық

В) психологиялық

С) гуманитарлық

Д) техникалық

Е) физиологиялық

22 Педагогикалық іс - әрекеттер неше құрылымнан тұрады?

- A) 1
- B) 3
- C) 4
- D) 2
- E) 5

23 ... тәжірибесі бойынша жас бүлдіршіндерді кішкентай күнінен бастап, өзінен - өзі жолдастарының ісіне бақылау жасау, олардың еңбегіне бақылау жасауға дағдыландырады. Олардың еңбегіне баға қойға бірінің бірі жұмысын тексеріп, кемшілігін көрсетуге дағдыланады.

- A) Морева
- B) Бордовская
- C) Макаренко
- D) Каменский
- E) Аманошвили

24 Әр бір сабақты нәтижелі ұйымдастыра өткізу үшін, мұғалімді шығармашылық табысқа бағыттайтын қандай әдістемелік нұсқауды орындау ұсынылады?

A) өткізілетін негізгі тақырыпқа байланысты оқу бағдарламаларын, сол тақырып бойынша үйренуге арналған нұсқауларды толық оқып танысу керек

B) оқу еңбегінің мотивациясын күшейту, басқаша айтқанда, оқушылардың пәнге қызығуын арттыру

C) мұғалім әрбір сабақтың мақсаттарын үнемі есте сақтап, оқушылар назарын аударып отыруға тиіс

D) оқытудың белсенді әдістерін енгізу, аңа білімді меңгеруге оқушылардың өздерін белсенді қатыстыру

E) сабақтың ақпараттық қанығуын күшейту, сабақты нақты фактілер, деректер, мағлұматтар арқылы жеткізу, білімдік деңгейін көтеру

25 Оқытушының кәсіпқойлығы және бағыттылығы педагогикалық іс-әрекеттің ... әсер етеді.

- A) шеберлігіне
- B) мақсаттылығына
- C) ұйымдастырылуына
- D) бағыттылығына
- E) сәттілігіне

26 Педагогикалық шеберлік жүйесі нешеге бөлінеді?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

27 Педагог пен оқушылардың әлеуметтік – психологикалық ерекшеліктері дегеніміз?

A) қарым – қатынасты меңгеру

B) іс - әрекет объектісі

C) қарым – қатынас стилі

D) іс - әрекет стилі

E) педагогикалық мамандық

28 Шығармашылық қызметтің кәсіби білімдерін, шеберліктерін, дағдыларын және элементтерін тәжірибе процессінде алған тұлғаның қасиеті:

A) мамандық

B) кәсіп

C) жұмыскердің жеке потенциалы

D) кәсіби шеберлік

E) кәсіби біліктілік

29 Қатысушылар дамуының сыртқы факторларын қолдану және мақсатты түрде таңдауға негізделген тәрбие қатынастарын ұйымдастырудың тәсілі:

A) педагогикалық процесс

B) педагогикалық мақсат

C) педагогикалық принцип

D) тәрбиелеу мазмұны

E) тәрбиелеу әдісі

30 Педагог пен оқушылардың ойдағы білімдер жинағы нысанындағы қарым-қатынасының нәтижесін болжауы және осыған сәйкес таңдалынып

A) педагогикалық үрдіс

B) педагогикалық мақсат

C) педагогикалық принцип

D) тәрбиелеу мазмұны

E) тәрбиелеу тәсілдері

2 - вариант

1 Қойылған мақсатқа жетуге көмек жасайтын негізгі идеялар

- A) педагогикалық үрдіс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип
- D) тәрбиелеу мазмұны
- E) тәрбиелеу тәсілдері

2 Мұғалімнің сабақ өткізу шеберлігі сыныпта ынтымақтастық орнатудың маңызды неше ерекшелігі бар?

- A) 2
- B) 1
- C) 7
- D) 4
- E) 5

3 Оқыту ісін интенсификациялаудың неше тәсілдері бар?

- A) 5
- B) 4
- C) 6
- D) 8
- E) 7

4 Жеке оқушылармен жұмыс жұмыс:

A) өткізілетін негізгі тақырыпқа байланысты оқу бағдарламаларын, сол тақырып бойынша үйренуге арналған нұсқауларды толық оқып танысу керек

B) оқу еңбегінің мотивациясын күшейту, басқаша айтқанда, оқушылардың пәнге қызығуын арттыру

C) мұғалім әрбір сабақтың мақсаттарын үнемі есте сақтап, оқушылар назарын аударып отыруға тиіс

D) оқытудың белсенді әдістерін енгізу, аңа білімді меңгеруге оқушылардың өздерін белсенді қатыстыру

E) нашар үлгермеушілермен жеке жұмыс

5 Жеке оқушылармен жұмыстың неше түрі бар?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

6 Түсіндіріп оқыту сабағы, сабақ лекция, диспут сабақ, панорама сабағы т.б қандай формалары болып табылады?

- A) сабақ
- B) оқу
- C) білім

D) тәжірибе

E) ешқандай

7 Сабақтық эмоциялы әсерлі, интеллектуалды қуатты болуы - ....

A) сабақты ұйымдастырып, түрлендіре білуі

B) тек қана лекция болуы

C) шығармашылық тұрғыдан

D) қызықты,мәнерлі

E) барлық жауап дұрыс

8 Мұғалім сабақтың интеллектуалдық эмоциялық сапасын жетілдіру үшін қандай мәдениеттің дұрыс ұйымдастырды?

A) өнер

B) сабақ

C) тәрбие

D) еңбек

E) барлық жауап дұрыс

9 Педагогикалық шеберлік неше жүйеге бөлінеді?

A) 4

B) 2

C) 5

D) 10

E) бөлінбейді

10 Педагогикалық кәсіптік шеберліктің фундаменттік негізі не?

A) нақты жауабы жоқ

B) біліктілік

C) кәсіптік білім

D) білгірлік

E) кәсіптік тәрбие

11 Кәсіптік білімнің ерекшелігіне қандай принциптер жатады?

A) ерекшелік

B) білім

C) білім мазмұны, оқыту әдісі, ұйымдастыру

D) қадағалау

E) дұрыс жауабы жоқ

12 Теориялық, технологиялық, әдістемелік жағынан тұтасатын білім?

A) техникалық

B) кәсіптік

C) заңдылық

D) біліктілік

E) дұрыс жауабы жоқ

13 Барлық еттең қатысуына байланысты тыныс алу, демалу техникасының неше түрі бар?

- A) 2
- B) 3
- C) 6
- D) 4
- E) 5

14 Дауыс аппараты неше бөліктен тұрады?

- A) 7
- B) 5
- C) 4
- D) 3
- E) 6

15 Мұғалім сөзі оқушыға неше түр арқылы беріледі?

- A) 6
- B) 4
- C) 2
- D) 3
- E) 5

16 Буын, сөз, дыбыстарды дұрыс айту неге байланыста?

- A) дикциясына
- B) қозғалысына
- C) келбет- пішініне
- D) эмоциясына
- E) барлық жауап дұрыс

17 “Баладан дұрыс талап ете білу, оның жеке басын құрметтей білу ”

- A) Коменский
- B) Сенек
- C) Макаренко
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

18 “Мектеп қабырғасында айтылған әрбір сөз- ойластырылған, мақсатталған, ақыл- ойға қонымды үлгілі сөздер болуы керек. Мұғалім балаға сеніммен қарау керек ”

- A) Коменский
- B) Сенек
- C) Макаренко
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

19 Барлық іс- әрекеттерге де, барлық мамандықтарға да тән қасиет

- A) шеберлік
- B) оқу
- C) тәрбие
- D) мақсат

Е) Іс-әрекет

20 “Тәрбиешінің шеберлігі ол бір ерекше өнер емес. Ол мамандық” деп атап көрсеткен кім?

А) Ломоносов

В) Макаренко

С) Коменский

Д) Аманошвили

Е) Шаметов

21 ... оқыту және тәрбиелеудің жоғарғы және үнемі жетілдіру өнері.

А) педагогикалық мамандық

В) педагогикалық іс- әрекет

С) педагогикалық шеберлік

Д) кәсіби әрекет

Е) тәрбие

22 ... - адамның қоршаған шынайы құбылыстармен белсенді өзара әрекеттесуі, оның барысында өзінің қажеттіліктерін қанағаттандырады

А) педагогикалық мамандық

В) педагогикалық іс- әрекет

С) педагогикалық шеберлік

Д) іс- әрекет

Е) тәрбие

23 Педагогикалық шеберлік қандай процесс?

А) білімді

В) физиологиялық

С) теориялық

Д) жүйелі

Е) бағыттылық

24 ЖОО-ң міндеті студенттерге қандай мамандық деңгейін меңгерту қажет?

А) қызметтік

В) мақсаттылық

С) жүйелік

Д) алғашқы

Е) еш нәрсе меңгертпейді

25 Оқушының дамуын, сезім талғамын неше деңгейде тануға болады?

А) 1

В) 3

С) 4

Д) 2

Е) 7

26 Тәрбиешінің шеберлігі дегеніміз не?

А) іс- әрекетті ұйымдастыра білушілік

- B) тәрбиелей білу өнері
- C) тәрбиенің заңдылықтарын білу
- D) еңбексүйшілікке тәрбиелеу
- E) балалар өмірін шебер ұйымдастырушы

27 Тәрбиеші қандай адам болу керек?

- A) білімді
- B) ақылды және білікті
- C) қатал
- D) көңілді
- E) жетік білікті

28 Тәрбиешінің шеберлігі неше білгірлік қасиеттермен іс- әрекеттермен айқындала түсуі тиіс?

- A) 5
- B) 7
- C) 10
- D) 1
- E) 4

29 Жас ақындар, терме- жыршылар сыныптарын ашып, қандай мектептер ұйымдастыруға болады?

- A) “Ұлттық ойындар”
- B) “Саяхат”
- C) “Әкелер”, “Әжелер”, “Енелер”, “Келіндер”
- D) “Қол өнері”
- E) “Адам және заң”

30 Тәрбиешінің шеберлігі бірімен бірі байланысты шеберлік неше жүйелерден тұру қажет?

- A) 5
- B) 7
- C) 3
- D) 1
- E) 4

3 - вариант

1 Педагогтардың балалармен ынтымақтастық, демократтық бағыттағы ізгілі-адамгершілік, сүйіспеншілік қатынас орнату стратегиясы мен тактикасының болуын қажет ететін жүйе?

- A) психологиялық
- B) гуманистік бағыттылық
- C) дұрыс жауабы жоқ
- D) бәрі дұрыс
- E) педагогтық техника

2 Педагогтық іс- әрекеттегі гуманистік бағыттылық әр жақты бағалы бағдарлар құрады, соның бірі:

- A) өзін шебер педагог ретінде танып білу
- B) балаларға сүйіспеншілік
- C) педагогтың тактикасы болу
- D) іс- әрекеті
- E) білімділігі

3 Егер мұғалім өзінің балаларға деген сүйіспеншілігін, педагогикалық іс- әрекетпен жалғастыра білсе, ол жетілген мұғалім,- деп айтқан кім?

- A) Каменский
- B) Л.Толстой
- C) А.Құнанбаев
- D) Ы.Алтынсарин
- E) М.Мақатаев

4 Білім беретін орта мектептерде тәрбие жұмысы негізінен неше саладан жүзеге асырылады?

- A) 2
- B) 7
- C) 3
- D) 1
- E) 4

5 Сөйлеудің жылдам, жай болуы неге байланысты?

- A) сөйлеу техникасына
- B) дауыс ырғағына
- C) тынысын
- D) барлығы дұрыс
- E) дұрыс жауап жоқ

6 Эксперименттік тәжірибелерге қарағанда үлкен адамдар бір минутта қанша сөз айтуға болады?

- A) 50-60
- B) 70-95
- C) 120-150

D) 110-140

E) 100-110

7 5-6 сыныптар үшін «...» сөзден, 9-11 сыныптар үшін «...-...» сөзден аспағаны дұрыс

A) 60; 75-10

B) 65; 75-15

C) 75; 75-10

D) 60; 70-15

E) 60;75-15

8 Буын, сөз, дыбыстарды дұрыс айту неге байланыста?

A) дикциясына

B) қозғалысына

C) келбет- пішініне

D) эмоциясына

E) барлық жауап дұрыс

9 Дауыс қарлықпай, біркелкі сақталуы үшін әрбір ... сағат сайын демалу, тыныстау, нервтік жүйені бір қалыпта ұстау керек

A) 2-4

B) 1-2

C) 2-3

D) 1-3

E) дұрыс жауап жоқ

10 Жоғары тыныс алу... орындалады

A) бұлшық ет арқылы

B) қабырға бұлшық еттері арқылы

C) қабырға арқылы

D) дұрыс жауап жоқ

E) барлығы дұрыс

11 Адамның өмірлік потенциалын, оның маңызын және мәнін іске асыруға қамтамасыз ететін, физикалық, психикалық және рухани күштерінің сандық және, сапалық өзгерісінің ішкі жүйелілігінің объективті процессі:

A) тәрбие

B) даму

C) білім беру

D) оқыту

E) сабақ беру

12 Тұлғаның қандай да бір деңгейдегі және кәсіптегі кәсіби білім берудің мамандандырылған ерекшеліктерін ескере отырып, кәсіби маңызды сипаттарын қалыптастыру процессі:

A) кәсіби педагогиканың нысанасы

B) кәсіби педагогиканың мақсаты

C) кәсіби педагогиканың пәні

- D) кәсіби педагогиканың құралы
- E) кәсіби педагогиканың стандарты

13 Оқу процессінде осы принцип мағынасында типтік есептерді, оларды оқу-өндірістік тапсырмаларға трансформациялау, оқу процессін ұйымдастыру нысаны және оқыту әдісі түсіндіріледі:

- A) политехникалық принцип
- B) оқу процессінде кәсіби қызметті моделдеу принципі
- C) кәсіби жинақылық принципі
- D) кәсіби оқытудың модульдік принципі
- E) адамгершілік принципі

14 Адамның дамуын қамтамасыз ететін, бір ұрпақтың екінші ұрпаққа тәжірибе беру процесі:

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

15 Қоғамда арнайы ұйымдастырылған, адамның дамуы үшін қажетті жағдайлар жүйесі

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

16 Педагогпен оқушының өзара қатысуымен ұрпақтар тәжірибесін нақты беру және қабылдау процесі:

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

17 Еңбек субъектілері (адамдар) және еңбек нысаналары (объектілері) (еңбектің құралдары және заттары) кіретін өндірістің қоғамдық тәсілінің құрамдас бөлігі:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

18 Өз еңбегінің ақысы есебінен өмір сүретін және өнімді еңбек ететін өндіріске (мемлекеттік немесе жеке меншік) жалданған адам:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер

- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

19 Тәрбиешілер ең алдымен тәрбие жұмысын ұйымдастыру алдында оқушылар ұжымының бір- бірімен өзара қарым- қатынасын, бірін- бірі түсінуі, жақсы танып білуі қандай жүйеге жатады?

- A) психологиялық
- B) педагогикалық
- C) әлеуметтік
- D) әлеуметтік- психологиялық қарым- қатынас
- E) психологиялық қарым- қатынас

20 Тәрбиеші өзінің тәрбие процесіндегі әсер ету бағытында неше принципке сүйену керек?

- A) 5
- B) 7
- C) 6
- D) 1
- E) 4

21 Тәрбиешінің шеберлік жүйелеріне жататын жүйелер?

- A) психологиялық
- B) педагогикалық
- C) әлеуметтік
- D) техникалық, әлеуметтік- психологиялық қарым- қатынас
- E) психологиялық қарым- қатынас

22 Техникалық жүйе кімдердің басқару істерінің атқаруына байланысты жүзеге асырылады?

- A) директордың
- B) студенттер мен оқытушылардың
- C) тәрбиеші немесе сынып жетекшісі
- D) командалық
- E) тәрбиеші мен балалардың

23 Бастауыш немесе орта кәсіби білімді талап ететін қара жұмыс жұмыскері:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

24 Интеллектуалды қызметке негізделген, қызмет көрсету еңбегінің жұмыскері:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы

- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

25 Күштік және ойлау дамуына ие, еңбекке жарамды, алайда әлі оған тартылмаған тұрғындардың бөлігі:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

26 Арнайы дайындықты талап ететін және оны өмір сүру көзі ретінде қолданатын еңбек қызметінің түрі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

27 Белгілі бір кәсіп шеңберіндегі еңбек қызметінің түрі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

28 Белгілі бір кәсіп (мамандық) бойынша еңбек қызметін жасауының тиімділігін анықтайтын жалпы және кәсіби дамуының дәрежесі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

29 Белгілі бір сападағы және белгілі бір күрделіліктегі қандай да болмасын еңбек түрін жұмыскердің орындауға кәсіби дайындығының деңгейі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

30 Адамның дамуына сәйкес алдына қойылған мақсатына байланысты тандап алынған және ақпарат түрінде берілген қоғамдық тәжірибенің бөлшегі

- A) педагогикалық үрдіс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип

D) тәрбиелеу мазмұны

E) тәрбиелеу тәсілдері

4 - вариант

1 Адамның дамуын қамтамасыз ететін, бір ұрпақтың екінші ұрпаққа тәжірибе беру процесі:

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

2 Қоғамда арнайы ұйымдастырылған, адамның дамуы үшін қажетті жағдайлар жүйесі

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

3 Педагогпен оқушының өзара қатысуымен ұрпақтар тәжірибесін нақты беру және қабылдау процесі:

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

4 Еңбек субъектілері (адамдар) және еңбек нысаналары (объектілері) (еңбектің құралдары және заттары) кіретін өндірістің қоғамдық тәсілінің құрамдас бөлігі:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

5 Өз еңбегінің ақысы есебінен өмір сүретін және өнімді еңбек ететін өндіріске (мемлекеттік немесе жеке меншік) жалданған адам:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

6 Бастауыш немесе орта кәсіби білімді талап ететін қара жұмыс жұмыскері:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

7 Интеллектуалды қызметке негізделген, қызмет көрсету еңбегінің жұмыскері:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

8 Күштік және ойлау дамуына ие, еңбекке жарамды, алайда әлі оған тартылмаған тұрғындардың бөлігі:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы
- D) қызметкер
- E) еңбек ресурстары

9 Арнайы дайындықты талап ететін және оны өмір сүру көзі ретінде қолданатын еңбек қызметінің түрі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

10 Белгілі бір кәсіп шеңберіндегі еңбек қызметінің түрі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

11 Белгілі бір кәсіп (мамандық) бойынша еңбек қызметін жасауының тиімділігін анықтайтын жалпы және кәсіби дамуының дәрежесі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

12 Белгілі бір сападағы және белгілі бір күрделіліктегі қандай да болмасын еңбек түрін жұмыскердің орындауға кәсіби дайындығының деңгейі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

13 Шығармашылық қызметтің кәсіби білімдерін, шеберліктерін, дағдыларын және

элементтерін тәжірибе процессінде алған тұлғаның қасиеті:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

14 Қатысушылар дамуының сыртқы факторларын қолдану және мақсатты түрде таңдауға негізделген тәрбие қатынастарын ұйымдастырудың тәсілі:

- A) педагогикалық процесс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип
- D) тәрбиелеу мазмұны
- E) тәрбиелеу әдісі

15 Педагог пен оқушылардың ойдағы білімдер жинағы нысанындағы қарым-қатынасының нәтижесін болжауы және осыған сәйкес таңдалынып

- A) педагогикалық үрдіс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип
- D) тәрбиелеу мазмұны
- E) тәрбиелеу тәсілдері

16 Қойылған мақсатқа жетуге көмек жасайтын негізгі идеялар

- A) педагогикалық үрдіс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип
- D) тәрбиелеу мазмұны
- E) тәрбиелеу тәсілдері

17 Адамның дамуына сәйкес алдына қойылған мақсатына байланысты тандап алынған және ақпарат түрінде берілген қоғамдық тәжірибенің бөлшегі

- A) педагогикалық үрдіс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип
- D) тәрбиелеу мазмұны
- E) тәрбиелеу тәсілдері

18 Адамның өмірлік потенциалын, оның маңызын және мәнін іске асыруға қамтамасыз ететін, физикалық, психикалық және рухани күштерінің сандық және, сапалық өзгерісінің ішкі жүйелілігінің объективті процессі

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

19 Тұлғаның қандай да бір деңгейдегі және кәсіптегі кәсіби білім берудің мамандандырылған ерекшеліктерін ескере отырып, кәсіби маңызды сипаттарын қалыптастыру процесі:

- A) кәсіби педагогиканың нысанасы
- B) кәсіби педагогиканың мақсаты
- C) кәсіби педагогиканың пәні
- D) кәсіби педагогиканың құралы
- E) кәсіби педагогиканың стандарты

20 Сіз балалармен әңгімелескен кезде ,үйреткен кезде немесе оған бұйырған кезде оны тәрбиелеу үстіндемін деп ойламаңыз, сіз оны өміріңіздің әрбір сәтімен тіпті үйде болмаған кезіңізде де тәрбиелейсіз”- деген кім?

- A) Коменский
- B) Макаренко
- C) Ломоносов
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

21 Мұғалім сөзіне байланысты қолданылатын құрал- әдістерді жүзеге асыюу, ... процесіне жатады

- A) дикциясын дұрыстау
- B) мәнерлеп оқу
- C) эпитет
- D) педагогикалық шеберлікті дамыту
- E) барлығы дұрыс

22 Барлық еттең қатысуына байланысты тыныс алу, демалу техникасының неше түрі бар?

- A) 2
- B) 3
- C) 6
- D) 4
- E) 5

23 Дауыс аппараты неше бөліктен тұрады?

- A) 7
- B) 5
- C) 4
- D) 3
- E) 6

24 Мұғалім сөзі оқушыға неше түо арқылы беріледі?

- A) 6
- B) 4
- C) 2

D) 3

E) 5

25 “Ізгілікке өсиет айтып жеткізу қиын, өнеге арқылы жету оңай ”

A) Коменский

B) Макаренко

C) Сенек

D) Гребнев

E) Сухомлинский

26 Балалырдың іс- әрекетін ұйымдастыру және ынталандыру әдісі қалай аталады?

A) мадақтау

B) жазалау

C) иландыру

D) жарыс

E) педагогикалық такт

27 Оқушылардың жағымды әрекеттерін қолдау әдісі қалай аталады?

A) педагогикалық такт

B) жазалау

C) иландыру

D) жарыс

E) мадақтау

28 Жағымсыз әрекеттердің алдын алу , тежеу әдісі?

A) педагогикалық такт

B) жазалау

C) иландыру

D) жарыс

E) мадақтау

29 ... оқыту және тәрбиелеудің жоғарғы және үнемі жетілдіру өнері.

A) педагогикалық мамандық

B) педагогикалық іс- әрекет

C) педагогикалық шеберлік

D) кәсіби әрекет

E) тәрбие

30 ... - адамның қоршаған шынайы құбылыстармен белсенді өзара әрекеттесуі, оның барысында өзінің қажеттіліктерін қанағаттандырады

A) педагогикалық мамандық

B) педагогикалық іс- әрекет

C) педагогикалық шеберлік

D) іс- әрекет

E) тәрбие

5 - вариант

1 ... - белгілі әрекет түріне адамның толықтай өне бойымен берілуі.

- A) педагогикалық мамандық
- B) педагогикалық іс- әрекет
- C) педагогикалық шеберлік
- D) әрекет
- E) кәсіби әрекет

2 ... - адамның басқа тұлғаны басқару өнерінің бір түрі.

- A) педагогикалық мамандық
- B) педагогикалық іс- әрекет
- C) педагогикалық шеберлік
- D) іс- әрекет
- E) тәрбие

3 Мұғалімнің оқу-тәрбие істерін нәтижеге жеткізетін әрекеттер құрылымы дегеніміз не?

- A) педагогикалық мамандық
- B) педагогикалық іс- әрекет
- C) педагогикалық шеберлік
- D) іс- әрекет
- E) тәрбие

4 Мұғалімнің тәрбие процесінде балалардың психологиясын, жан дүниесін терең білудің негізінде нақтылы жағдайлардың талабына сәйкес қолданылатын әдіс- тәсілдер?

- A) педагогикалық такт
- B) жазалау
- C) иландыру
- D) жарыс
- E) мадақтау

5 “Педагогикалық тактісі бар мұғалім қандай қиындық болса да жол тауып шыға алады, ал тактісі жоқ мұғалім уайымға беріліп, өзіне-өзі сенімсіздік көрсетеді ”- деген кім?

- A) Коменский
- B) Макаренко
- C) Сенек
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

6 “Баладан дұрыс талап ете білу, оның жеке басын құрметтей білу ”

- A) Коменский
- B) Сенек
- C) Макаренко
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

7 Тәрбиеші өзінің тәрбие процесіндегі әсер ету бағытында неше принципке сүйену

керек?

- A) 5
- B) 7
- C) 6
- D) 1
- E) 4

8 Тәрбиешінің шеберлік жүйелеріне жататын жүйелер?

- A) психологиялық
- B) педагогикалық
- C) әлеуметтік
- D) техникалық, әлеуметтік- психологиялық қарым- қатынас
- E) психологиялық қарым- қатынас

9 Техникалық жүйе кімдердің басқару істерінің атқаруына байланысты жүзеге асырылады?

- A) директордың
- B) студенттер мен оқытушылардың
- C) тәрбиеші немесе сынып жетекшісі
- D) командалық
- E) тәрбиеші мен балалардың

10 “Мектеп қабырғасында айтылған әрбір сөз- ойластырылған, мақсатталған, ақыл- ойға қонымды үлгілі сөздер болуы керек. Мұғалім балаға сеніммен қарау керек ”

- A) Коменский
- B) Сенек
- C) Макаренко
- D) Гребнев
- E) Сухомлинский

11 Барлық іс- әрекеттерге де, барлық мамандықтарға да тән қасиет

- A) шеберлік
- B) оқу
- C) тәрбие
- D) мақсат
- E) Іс-әрекет

12 “Тәрбиешінің шеберлігі ол бір ерекше өнер емес. Ол мамандық” деп атап көрсеткен кім?

- A) Ломоносов
- B) Макаренко
- C) Коменский
- D) Аmanoшвили
- E) Шаметов

13 Мұғалімнің сабақ өткізу шеберлігі сыныпта ынтымақтастық орнатудың маңызды неше ерекшелігі бар?

- A) 2
- B) 1
- C) 7
- D) 4
- E) 5

14 Педагогикалық шеберлікті қалыптастыру ең алдымен неге байланысты:

- A) тұтастық қатынас
- B) білім мен дағдының байланыс принципі
- C) жекелеген мамандыққа
- D) психологияға
- E) белсенді қатынас жасау принципіне

15 «Егер мұғалім өзінің балаларға деген сүйіспеншілігін, педагогиканың іс - әрекетпен жалғастыра білсе, ол жетілген мұғалім » - деп кім айтқан

- A) Морева
- B) Бордовская
- C) Макаренко
- D) Каменский
- E) Толстой

16 Педагогиканың балалармен демократтық бағыттағы ізгілі адам сүйіспеншілік қатынас орнату стратегиясы мен тактикасының болуын қажет ететін қандай бағыттылық жүйесі?

- A) педагогикалық
- B) психологиялық
- C) гуманитарлық
- D) техникалық
- E) физиологиялық

17 Оқыту ісін интенсификациялаудың неше тәсілдері бар?

- A) 5
- B) 4
- C) 6
- D) 8
- E) 7

18 Жеке оқушылармен жұмыс жұмыс:

A) өткізілетін негізгі тақырыпқа байланысты оқу бағдарламаларын, сол тақырып бойынша үйренуге арналған нұсқауларды толық оқып танысу керек

B) оқу еңбегінің мотивациясын күшейту, басқаша айтқанда, оқушылардың пәнге қызығуын арттыру

C) мұғалім әрбір сабақтың мақсаттарын үнемі есте сақтап, оқушылар назарын аударып отыруға тиіс

D) оқытудың белсенді әдістерін енгізу, аңа білімді меңгеруге оқушылардың өздерін белсенді қатыстыру

E) нашар үлгермеушілермен жеке жұмыс

19 ... - жас ұрпақты жан-жақты тәрбиелеуді көздейді.

- A) іс- әрекет субъектісі
- B) іс- әрекет құралы
- C) іс- әрекет мақсаты
- D) іс- әрекет объектісі
- E) оқыту

20 Педагогикалық іс- әрекетті педагогикалық мамандық ретінде басқара білу - ...

- A) оқушы шеберлігі
- B) іс- әрекет
- C) іс- әрекет мақсаты
- D) мұғалімнің шеберлігі
- E) мамандық

21 Оқытушының кәсіпқойлығы және бағыттылығы педагогикалық іс-әрекеттің ... әсер етеді.

- A) шеберлігіне
- B) мақсаттылығына
- C) ұйымдастырылуына
- D) бағыттылығына
- E) сәттілігіне

22 Педагогикалық шеберлік жүйесі нешеге бөлінеді?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

23 Педагог пен оқушылардың әлеуметтік – психологиялық ерекшеліктері дегеніміз?

- A) қарым – қатынасты меңгеру
- B) іс - әрекет объектісі
- C) қарым – қатынас стилі
- D) іс - әрекет стилі
- E) педагогикалық мамандық

24 Жеке оқушылармен жұмыстың неше түрі бар?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

25 Түсіндіріп оқыту сабағы, сабақ лекция, диспут сабақ, панорама сабағы т.б қандай формалары болып табылады?

- A) сабақ
- B) оқу

- C) білім
- D) тәжірибе
- E) ешқандай

26 Сабақтық эмоциялы әсерлі, интеллектуалды қуатты болуы - ....

- A) сабақты ұйымдастырып, түрлендіре білуі
- B) тек қана лекция болуы
- C) шығармашылық тұрғыдан
- D) қызықты,мәнерлі
- E) барлық жауап дұрыс

27 Мұғалім сабақтың интеллектуалдық эмоциялық сапасын жетілдіру үшін қандай мәдениеттің дұрыс ұйымдастырды?

- A) өнер
- B) сабақ
- C) тәрбие
- D) еңбек
- E) барлық жауап дұрыс

28 Кәсіптік білімнің ерекшелігіне қандай принциптер жатады?

- A) ерекшелік
- B) білім
- C) білім мазмұны, оқыту әдісі, ұйымдастыру
- D) қадағалау
- E) дұрыс жауабы жоқ

29 Теориялық, технологиялық, әдістемелік жағынан тұтасатын білім?

- A) техникалық
- B) кәсіптік
- C) заңдылық
- D) біліктілік
- E) дұрыс жауабы жоқ

30 Педагогикалық шеберлік қандай процесс?

- A) білімді
- B) физиологиялық
- C) теориялық
- D) жүйелі
- E) бағыттылық

6 - вариант

1 ЖОО-ң міндеті студенттерге қандай мамандық деңгейін меңгерту қажет?

- A) қызметтік
- B) мақсаттылық
- C) жүйелік
- D) алғашқы
- E) еш нәрсе меңгертпейді

2 Оқушының дамуын, сезім талғамын неше деңгейде тануға болады?

- A) 1
- B) 3
- C) 4
- D) 2
- E) 7

3 Қатысушылар дамуының сыртқы факторларын қолдану және мақсатты түрде таңдауға негізделген тәрбие қатынастарын ұйымдастырудың тәсілі:

- A) педагогикалық процесс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип
- D) тәрбиелеу мазмұны
- E) тәрбиелеу әдісі

4 Педагог пен оқушылардың ойдағы білімдер жинағы нысанындағы қарым-қатынасының нәтижесін болжауы және осыған сәйкес таңдалынып

- A) педагогикалық үрдіс
- B) педагогикалық мақсат
- C) педагогикалық принцип
- D) тәрбиелеу мазмұны
- E) тәрбиелеу тәсілдері

5 Педагогтардың балалармен ынтымақтастық, демократтық бағыттағы ізгілі-адамгершілік, сүйіспеншілік қатынас орнату стратегиясы мен тактикасының болуын қажет ететін жүйе?

- A) психологиялық
- B) гуманистік бағыттылық
- C) дұрыс жауабы жоқ
- D) бәрі дұрыс
- E) педагогтық техника

6 Педагогтық іс- әрекеттегі гуманистік бағыттылық әр жақты бағалы бағдарлар құрады, соның бірі:

- A) өзін шебер педагог ретінде танып білу
- B) балаларға сүйіспеншілік
- C) педагогтың тактикасы болу
- D) іс- әрекеті

Е) білімділігі

7 Егер мұғалім өзінің балаларға деген сүйіспеншілігін, педагогикалық іс- әрекетпен жалғастыра білсе, ол жетілген мұғалім,- деп айтқан кім?

А) Каменский

В) Л.Толстой

С) А.Құнанбаев

Д) Ы.Алтынсарин

Е) М.Мақатаев

8 Педагогикалық кәсіптік шеберліктің фундаменттік негізі не?

А) нақты жауабы жоқ

В) біліктілік

С) кәсіптік білім

Д) білгірлік

Е) кәсіптік тәрбие

9 Қойылған мақсатқа жетуге көмек жасайтын негізгі идеялар

А) педагогикалық үрдіс

В) педагогикалық мақсат

С) педагогикалық принцип

Д) тәрбиелеу мазмұны

Е) тәрбиелеу тәсілдері

10 Адамның дамуына сәйкес алдына қойылған мақсатына байланысты тандап алынған және ақпарат түрінде берілген қоғамдық тәжірибенің бөлшегі

А) педагогикалық үрдіс

В) педагогикалық мақсат

С) педагогикалық принцип

Д) тәрбиелеу мазмұны

Е) тәрбиелеу тәсілдері

11 Адамның дамуын қамтамасыз ететін, бір ұрпақтың екінші ұрпаққа тәжірибе беру процесі:

А) тәрбие

В) даму

С) білім беру

Д) оқыту

Е) сабақ беру

12 Қоғамда арнайы ұйымдастырылған, адамның дамуы үшін қажетті жағдайлар жүйесі

А) тәрбие

В) даму

С) білім беру

Д) оқыту

Е) сабақ беру

13 Сөйлеудің жылдам, жай болуы неге байланысты?

- A) сөйлеу техникасына
- B) дауыс ырғағына
- C) тынысынп
- D) барлығы дұрыс
- E) дұрыс жауап жоқ

14 Эксперименттік тәжірибелерге қарағанда үлкен адамдар бір минутта қанша сөз айтуға болады?

- A) 50-60
- B) 70-95
- C) 120-150
- D) 110-140
- E) 100-110

15 5-6 сыныптар үшін «...» сөзден, 9-11 сыныптар үшін «...-...» сөзден аспағаны дұрыс

- A) 60; 75-10
- B) 65; 75-15
- C) 75; 75-10
- D) 60; 70-15
- E) 60;75-15

16 Мұғалім сөзіне байланысты қолданылатын құрал- әдістерді жүзеге асыюу, ... процесіне жатады

- A) дикциясын дұрыстау
- B) мәнерлеп оқу
- C) эпитет
- D) педагогикалық шеберлікті дамыту
- E) барлығы дұрыс

17 Дауыс қарлықпай, біркелкі сақталуы үшін әрбір ...-... сағат сайын демалу, тыныстау, нервтік жүйені бір қалыпта ұстау керек

- A) 2-4
- B) 1-2
- C) 2-3
- D) 1-3
- E) дұрыс жауап жоқ

18 Жоғары тыныс алу... орындалады

- A) бұлшық ет арқылы
- B) қабырға бұлшық еттері арқылы
- C) қабырға арқылы
- D) дұрыс жауап жоқ
- E) барлығы дұрыс

19 Педагогикалық іс - әрекеттер неше құрылымнан тұрады?

- A) 1

- B) 3
- C) 4
- D) 2
- E) 5

20 ... тәжірибесі бойынша жас бүлдіршіндерді кішкентай күнінен бастап, өзінен - өзі жолдастарының ісіне бақылау жасау, олардың еңбегіне бақылау жасауға дағдыландырады. Олардың еңбегіне баға қойға бірінің бірі жұмысын тексеріп, кемшілігін көрсетуге дағдыланады.

- A) Морева
- B) Бордовская
- C) Макаренко
- D) Каменский
- E) Аманошвили

21 Әр бір сабақты нәтижелі ұйымдастыра өткізу үшін, мұғалімді шығармашылық табысқа бағыттайтын қандай әдістемелік нұсқауды орындау ұсынылады?

A) өткізілетін негізгі тақырыпқа байланысты оқу бағдарламаларын, сол тақырып бойынша үйренуге арналған нұсқауларды толық оқып танысу керек

B) оқу еңбегінің мотивациясын күшейту, басқаша айтқанда, оқушылардың пәнге қызығуын арттыру

C) мұғалім әрбір сабақтың мақсаттарын үнемі есте сақтап, оқушылар назарын аударып отыруға тиіс

D) оқытудың белсенді әдістерін енгізу, аңа білімді меңгеруге оқушылардың өздерін белсенді қатыстыру

E) сабақтың ақпараттық қанығуын күшейту, сабақты нақты фактілер, деректер, мағлұматтар арқылы жеткізу, білімдік деңгейін көтеру

22 Адамның өмірлік потенциалын, оның маңызын және мәнін іске асыруға қамтамасыз ететін, физикалық, психикалық және рухани күштерінің сандық және, сапалық өзгерісінің ішкі жүйелілігінің объективті процесі:

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

23 Тұлғаның қандай да бір деңгейдегі және кәсіптегі кәсіби білім берудің мамандандырылған ерекшеліктерін ескере отырып, кәсіби маңызды сипаттарын қалыптастыру процесі:

- A) кәсіби педагогиканың нысанасы
- B) кәсіби педагогиканың мақсаты
- C) кәсіби педагогиканың пәні
- D) кәсіби педагогиканың құралы
- E) кәсіби педагогиканың стандарты

24 Оқу процессінде осы принцип мағынасында типтік есептерді, оларды оқу-өндірістік тапсырмаларға трансформациялау, оқу процессін ұйымдастыру нысаны және оқыту әдісі түсіндіріледі:

- A) политехникалық принцип
- B) оқу процессінде кәсіби қызметті моделдеу принципі
- C) кәсіби жинақылық принципі
- D) кәсіби оқытудың модульдік принципі
- E) адамгершілік принципі

25 Белгілі бір кәсіп (мамандық) бойынша еңбек қызметін жасауының тиімділігін анықтайтын жалпы және кәсіби дамуының дәрежесі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

26 Белгілі бір сападағы және белгілі бір күрделіліктегі қандай да болмасын еңбек түрін жұмыскердің орындауға кәсіби дайындығының деңгейі:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

27 Шығармашылық қызметтің кәсіби білімдерін, шеберліктерін, дағдыларын және элементтерін тәжірибе процессінде алған тұлғаның қасиеті:

- A) мамандық
- B) кәсіп
- C) жұмыскердің жеке потенциалы
- D) кәсіби шеберлік
- E) кәсіби біліктілік

28 Педагогпен оқушының өзара қатысуымен ұрпақтар тәжірибесін нақты беру және қабылдау процессі:

- A) тәрбие
- B) даму
- C) білім беру
- D) оқыту
- E) сабақ беру

29 Еңбек субъектілері (адамдар) және еңбек нысаналары (объектілері) (еңбектің құралдары және заттары) кіретін өндірістің қоғамдық тәсілінің құрамдас бөлігі:

- A) өндірістік күштер
- B) жұмыскер
- C) жұмысшы

D) қызметкер

E) еңбек ресурстары

30 Өз еңбегінің ақысы есебінен өмір сүретін және өнімді еңбек ететін өндіріске (мемлекеттік немесе жеке меншік) жалданған адам:

A) өндірістік күштер

B) жұмыскер

C) жұмысшы

D) қызметкер

E) еңбек ресурстары

**«Педагогикалық шеберлік» пәнінен тест
кілттері**

№	1	2	3	4	5	6
1	B	C	B	A	E	D
2	C	C	A	C	A	D
3	B	C	B	D	B	A
4	B	E	A	A	A	B
5	D	B	B	B	B	B
6	E	A	C	C	C	A
7	B	A	A	D	C	B
8	A	D	A	E	D	C
9	B	A	C	B	C	C
10	E	C		A	E	D
11	A	C	B	C	A	A
12	B	B	C	E	B	C
13	B	D	B	D	C	B
14	C	D	A	A	C	C
15	B	C	C	B	E	A
16	C	A	D	C	C	D
17	C	C	A	D	C	C
18	D	E	B	B	E	
19	C	A	D	C	C	C
20	E	B	C	B	D	E
21	C	C	D	D		A
22	C	D	C	D	D	B
23	E	D	C	D	C	C
24	A	D	D	C	B	B
25	B	D	E	C	A	C
26	D	E	B	D	A	E
27	C	E	A	E	D	D
28	D	E	C	B	C	D
29	A	C	E	C	B	A
30	B	C	D	D	D	B

1.